

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

VITA B. AVSTREGISILI ARCHIEPISCOPI

BITURICENSIS, AB EIVS QVODAM AEQUALI

conscripta simplici stylo, quem propterea mutavit in gratiam lectoris F. Laur. Surius.

E A T V S Austregisilus apud urbem Bituricensem patre

Gundino natus est. Facultates ei mediocres fuere, quae ad

vitam degendam abunde sufficerent. In pueritia literis di-

scendis admotus est: sed cum ei corporis vires accrevisset

parens eum duxit ad Guntrannum regem, ut ei suam na-

uaret operam. Itaque tempus non exiguum in eius regis

aula exegit, prudenter se gerens in ijs, quae ex officio ei fa-

cienda incumberent. Et erat sanè regi gratissimus, eiq; ma-

nus abluenti offerebat linteam, quo eas extegeret: quò fa-

ctum est, ut eum mapparium id temporis vocitarent. Erat

quidem habitu adhuc secularis, sed elemosynis, precibus,

vigilijs die noctuque gnauiter incumbebat, atque ad caelestem patriam incredibili defi-

derio anhelabat: iamque in seculo fideliter illi inserviebat, cui in caelis inseparabiliter

inherere peroptabat. Coeperunt autem illi molesti esse parentes de ducenda vxore,

at ille pudicitiae studio & amore, nuptiarum onera & molestias deuittas, differebat sem-

per, & in aliud tempus rejiciebat eius rei cogitationem, ita dicens: Hac in re Dei no-

bis inquirenda & expetenda est voluntas. Et incertum valde est, bonamne, an ma-

lam habiturus sim coniugem. Si bonam, metus erit, ne perdam: si malam, rursus

metus erit, ne non possim carere. Quid igitur in hunc me vultis ancipitem laqueum

conijcere, eoque me adigere, ut inani cura & solitudine ijs me implicem, vnde pla-

ceam mulieri? Cum verò possim mea uti frui libertate, cur me in alterius redigitis

seruitutem?

Audiebant haec parentes, sed non æquis animis: itaque etiam maiori contentione

vrgebant, ut ipsis obsecundans, in matrimonium consentiret. Ille verò ne eis mæro-

rem adferret, quos mallet hilaritate perfundi, se quod hortabantur facturum recepit,

modò Dominum ita velle sentiret. Cum igitur in ministerio, ut diximus, versaretur,

cepit huius rei aliquam cogitationem suscipere, secumque tractare quidnam ipsi

potissimum faciendum esset. Venit autem ei in mentem, haud procul habitare tres

viros eiusdem nationis & pari facultate. Eorum itaque nomina in tribus chartulis de-

scripsit, easque altari imposuit, palla eas operiens in basilica S. Iohannis, quae prope

Cabilonensem urbem sita est, simulque votum fecit, se tres noctes in precibus

perpetuis exacturum, ac deinde manum missurum ad chartulas, & quam primam

apprehendisset, eius viri filiam se sibi coniugem petiturum, cuius in ea nomen exaratu

esset. Primam igitur noctem non difficulter sine somno peregit: altera verò coepit

somno praegravari, cumq; nocte intempesta importunitatem eius ferre non posset,

flexo poplite, ad asserem incubuit, & obdormiuit. Ecce autem per visum assistunt ei an-

te altare duo senes decoro vultu, atq; alter ad alterum: Cuius filiam hic Austregisilus

ducturus est vxorem? Respondit alter: Itane ignoras, quia iam sibi desponsam habet?

Cuiusnam filiam? inquit alter. Respondit: Iusti iudicis. Sub his verbis Austregisilus ex-

perfactus, cogitat secum, quis ille sit iustus iudex, cuius filia necdum nupta sit. Sed cū

certi aliquid consequi non posset, animi dubius, ibat more suo ad aulam regis, perue-

nitq; ad diuersorium quoddam, vbi hospites inuenit, senem pauperem cum vetula cō-

iuge. Dixit autem ad eum vetula: Subsiste parum, & referam tibi somnium, quod hac

nocte habui de te. Videbar mihi audire magni cuiusdā soni fragorem, quasi psallentiū

voces, & aio hospiti tuo: Quid est isthuc, quod hic audio? nū festus hodie dies agitur à

sacerdotibus, & processio solennis futura est? Ille verò dixit: Hospes noster Austregisi-

lus vxorē ducet. Tum ego mirificè exhilarata, cū multa alacritate progredior ad pla-

teā, visura vultū sponse tuæ. Cum autem præterirēt clerici in albis vestibus, ferentes

cruces, & ut fit in processione, psalmos canentes, tu postremus veniebas, teque à tergo

sequebatur populus: considerāte autē me curiosius, nulla se mihi obtulit nostri sexūs

persona, neq; potui videre puellā, quam te ducturum audierā. Dico ergo hospiti tuo:

Vbi est puella Austregisili futura coniūx? Respōdit ille: An nō vides illā in manib. ei?

Cumq;

Maij. 20.
Cap. 1.

In aula Gu
tranni regis
degit.

Eius exerci-
tia.

Cap. 2.

Visio eius
dormientis

Processio,
nes iā solim
cum cruci-
bus, &c.

Cumq; respicerem, non potui quicquã videre in manibus tuis, præter Euangelij codicem. Intellexit itaque vir beatus tum ex visione sua, tum ex somnio mulieris, diuinitus se ad sacerdotij ministerium vocari. Cum verò ad palatium venisset, & pulsanti fores ianitor aperuisset, intrante ipso ædes regias, magna voce dixit rex: Posuisti in capite eius coronam de lapide precioso, & cætera quæ sequuntur. Ex eo tempore confirmata est in eius animo sententia ea, qua se credidit à Domino ad sacerdotium vocari, cœpitq; enixius in bonis operibus proficere, porro nuptiarum cogitationem omnem ad solas terras relegare.

Cap. 3.
Malignitas
demonis.

Sed totius malitiæ architectus, liuidusque humani generis hostis diabolus, cum videret eum toto desiderio ad illam veram vereque beatam æternæ patriæ gloriam adspirare, fraudulentis machinationibus cœpit excitare scandala, quibus à sancto proposito Dei seruum retardaret. Erat per id tempus in palatio regis Betellinus quidam, homo potens, qui per fraudem ex sisco regio quippiam sibi magna temeritate vendicarat. Cum autem eum argueret rex, ille per calumniam & mendacium in Austregisilum culpam conferre nitetur. Accersitus ergo à rege Austregisilus, & ea de re inter-

Duello certare num licet, lector Theologos consulat.

Psal. 40.

Crucis signum armatura Dei.

rogatus, negauit se in culpa esse. Illis ita disceptantibus, rex ira vehementer commotus, iussit eos duello inter se certare, vt fallax diuino iudicio demonstraretur. Iam certaminis aderat dies, & Austregisilus manè surgens, clypeum cum iaculo per pueros suos misit in agrum, vbi rex inter se confligentes expectare consueuerat; ipse autem ad ædem S. Marcelli precandi causa se conferens, pauperem obuiam habuit, cui quid daret, præter trientem vnum, non habuit. Nam si qui alij prius apud eum fuere, in similem vsu expensi erant. Succurrebat ei illud Propheticum: Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus, & non tradet eum in animam inimicorum eius. Dato triente, ingreditur in basilicam: factaque oratione, crucis se signo munivit, quod est armatura Dei. Deinde fretus conscientia innocentia suæ, & nihil hostians ad futurum sibi iustum iudicem Deum, imperterritus properabat ad certaminis locum: vbi cum sustineret aduersarij aduentum, ecce quidam è Betellini ministris adest, nunciat regi anhelus & vultu lugubri, mortuum esse Betellinum. Rex tam celerè eius obitum certiùs indagare volens, sciscitatur ecquid ei acciderit? Respondit minister: Cum Betellinus seruus tuus hesternò die ad palatium veniret, mansit quodam loco: die autem hodierno illucescente, equum mansuetissimum sibi iussit apparari: què vbi ascendit, mansit equus immotus. Betellino autem calcaribus eius latera fodiente, velocissimo cursu exiliens, ingenti impetu sese contorsit, caputq; iungens pedibus anterioribus pedes sursum extulit, & eousque Betellinum miserandum in modum exagitauit atque concussit, donec ab alto præceps in terram rueret. Nec sic tamè contentus fuit equus, sed iunctis pedibus caput illius calcavit & protriuit, ita vt sanguis è naribus & auribus erumperet, citiusque animam efflaret, quam posset leuari è terra. Accidit ergo illi, quod Propheta dicit: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. His auditis, rex Austregisilum ad se vocat, dicitque ei, Deus omnipotens, cuius tu opem fideliter implorasti, pugnavit pro te. Mortuus est enim Betellinus, diuina eum ultione persequente. At ille inimici interitu nequaquam lætatur, sed gratias agebat Deo, quòd ipsius manus ab eius hominis sanguine seruasset impollutas. Sic ergo benigna Saluatoris potentia, famulum suum, quem dignum sibi sacerdotem delegerat, adhuc in seculari habitu degentem ab intentatis illi terribi dæmonis in sidijs liberauit.

Horrenda mors calidioris.

Psal. 5.

Cap. 4.

Aethereus Lugdunensis episcopus

S. Austregisilus sit presbyter.

Cap. 5.

Crescebat interim in amore Dei Austregisilus, & bonis operibus quotidiana adieciat incrementa, valdeq; cupiebat in Clerum adscribi, sed cuius opera id à rege impetraret, necdum compertum habebat. Erat autem apud regem inter alios aulae proceres vir præstantissimus, idemque prudentissimus, Aethereus nomine, cuius fidei arcana sua omnia rex committere non dubitabat: qui tunc dignus quidem episcopatu, post eam Lugduni, quæ est galliæ nobilissima ciuitas, episcopus ordinatus est. Is Austregisilum in primis charum habebat, eumque rogauit Austregisilus, vt ageret apud regem, quò eius permisso liceret ipsi in clerum transire. Egit ille cum rege, & rex assensit. Acceptis inde literis, abiit Austregisilus Antissiodorum, & à B. Aunario episcopo decisa cesarie clericus effectus est & ordinatus subdiaconus. Deinde ad memoratum Aethereum profectus est, qui iam Lugduni factus episcopus, cum cum ingenti gaudio humanissime accepit, presbyterumque & Abbatem B. Nicetij episcopi & confessoris ordinauit, atque in amoris testimonium & augmentum, de rebus Ecclesiæ quendam ei locum, quem Albanum vocant, attribuit.

Quodam vindemiarum imminente tempore, cum iam præcoquæ essent vna; abijt B. Au.

B. Austregisilus ad vindemiam: sed prius iussit apparari vasa, quibus vinum condere-
tur. Cum autem musto iam vas vnū impletum esset, aliud quoddam vacuum super-
erat, quod ad viginti mensuras caperet. Eadem autem nocte ex torculari expressa est
vini vna ferè amphora, quam iussit vir sanctus in illud vas vacuū infundi: ac deinde in
cellam vinariam ingressus, post orationem signum Crucis expressit, atque manè ad ec-
clesiam abiit. Custos illius vasis, cum venisset in cellarium, velletq; inspicere, num va-
sa à musto salua essent, videt vas vacuum, instar aliorum, quæ musto plena erāt, vsque
adeò redundare vino, vt permultum in terram dilaberetur. Ille rei nouitate obstupe-
factus, ilicò cucurrit ad basilicam, nunciauitque viro Dei, quid accidisset. Iussit autem
vir sanctus eum rem apud se tacitam habere, hominemq; à se dimisit.

Vinū autē
diuinitūs.

Cum iam autem Dominus, quemadmodum decreuerat, manifestum vellet redde-
re seruum suum, eo tempore, quo erat cum beatissimo Aethereo episcopo in villa
quadam Gebennensis territorij iuxta lacum, haud procul ab ea villa aberat castellum
quoddam desertum, & omni habitatore vacuum. Erant verò illic etiam ecclesiæ que-
dam, sed propè semirutæ. Ibat ergo B. Austregisilus ad eum locum orandi causa, & cū
neque custodem vllum, neque clericum illic reperisset vigilantem, patentibus ostijs,
sed sacrario obferato, Missam in Ecclesia celebrare voluit. Deerat autem aqua, qua
manus ablueret, & quam sacrificio misceret. Dixit igitur amico suo Marculpho, id tē.
poris lectori, nunc verò Abbati eius basilicæ, vbi corpus eius humatum est: Perquirite
pauillum aquæ, vt hic Missas celebremus. Quæsierunt illi, sed nihil inuenerunt. Re-
uersi autem ad eum in ecclesiam, viderunt ostia sacrarij aperta, quæ antè clausa con-
spexerant: cum quæ ingressi essent, inuenerunt ipsum virum Dei stantem, & coram se
habentem duas crateras, alteram vino, alteram aqua plenam: quæ res non mediocri
eos admiratione & pauore affecit.

Cap. 6.

Hic vides
historiæ hu-
ius antiqui-
tatem.

Tempus aderat, quo ad sublimiorem honoris gradum eum Dominus subuehere
voluit. Mortuo Bituricensi Episcopo Apollinari, in eius locum omnium vnanimi
consensu, rege quoque annuente, suffectus est Austregisilus: quam functionem duo-
decim annis præclare administravit, quemadmodum ab angelo ei fuerat antè præ-
dictum. Cum enim vrbis Bituricensis primos fines esset ingressus, nocte illa mansit
in villa, quæ Germiniacum dicitur: porrò diluculo vocauit ad se Sulpitium diaco-
num, qui ei postea in episcopatu successit, itemque Desiderium diaconum, eisq; dixit:
Hac nocte Dominus mihi reuelare dignatus est, me annis duodecim ad huius eccle-
siæ gubernacula sessurum. Per id tempus mulier quædam in eiusdem ciuitatis sub-
urbio iam diū laborabat membrorum ariditate, neruorumque contractione, ita vt me-
brorum ferè omnium officio esset destituta, aliorumque manibus ad loca necessaria
eam deportari oporteret. Ea se petijt à vicinis ad virum Dei deferri. Tulerunt illi eam
ad altare: vbi cum eam conspicatus esset vir sanctus, diuinum officium in ecclesia per-
soluturus, audiuissetq; eam dicentem sibi: Sancte Austregisile, adiuua me: ita ait, Do-
mini virtus & pietas sanare te potest: sublatisque ad cælum oculis & manibus: Exten-
de, inquit, ad me manum tuam. Illa respondente, se id facere non posse, ipse manu e-
ius apprehensa, primò digitos, deinde cætera eius membra extendit, tandemque in
pedes erectam, integerrimæ sanitati restituit, dixitque illi, vide ne in pristina relabaris
vitiâ, & deterius aliquid tibi accidat. Ferebatur enim mulier illa ante morbum impu-
rè & luxuriosè vixisse.

Cap. 7.
Bituricēsis
fit episcop.

Huius Sul-
pitij vitā ha-
bes Tomo
1. die 17. Ia-
nuarij.

Contracta
mulier sic
sana.

Eodem tempore apud Bituricenses erat Bercoara, sancta Christi famula, illustris
genere, sed mente longè nobilior. Ea cum suo more nocturnas in precibus vigilias
ageret, in platea sub stillicidio domus vidit hominem inopem iacentem, Beroaldum
nomine, pannis oblitum, membris omnibus contractum. Misera hominis, perquisi-
uit quid ita illic iaceret: Respondit ille: Morbo hoc iam diū premor, nec est qui mihi
opem ferat. Vellem libens ire ad ecclesiam, & me S. Austregisili conspectibus præsen-
tare, sed vires non suppetunt. Tum illa ingemuit, & erga afflictum commiseratione
permota, iussit pueris suis, vt eum à terra leuant, & suppositis manibus, tanquam fu-
nus exanime ferrent ad ecclesiam, deponerentque iuxta altare, vbi iam erat vir Dei:
qui vt vidit hominem contractum, sensit in spiritu, propter peccatum accepta pote-
state, nequissimum spiritū hoc mali ei intulisse. Iussit ergo eum aliò transferri, & ali-
quandiu in prece prostratus, deinde ad pauperem accessit, & si rectè memini, præcepit
vt in balneum mitteretur: contrectansq; eius membra & extendens, diuino implora-
to auxilio, eū morbo liberauit, ita vt multis postea annis superuixerit. Matrōna quædā
nobilis & religiosa, Paterna nomine, in ministerio suo habuit puellā familiarem, quæ
Augu.

Cap. 8.

Item cōtra-
tus vir.

Cæca bene-
dicto oleo
curatur.

Augusta dicebatur. Ea cæca fuit. Scripsit autem Paterna literas ad B. Austregisilum, orans vt à puella cæcitatē depelleret. Vir sanctus visa puella, suspexit ad cælum, Dei opem implorans, oleumq; benedicens, cæcæ perunxit oculos: & mox oculis eius red- dita lux est.

Cap. 9.

Per idem tempus fuit illustris matrona Deoq; dicata Austreberta, coniunx quon- dam Cranoaldi illustrissimi viri. Hæc referre solet, quod ipsa præsentē gestu fuit. Vnus è pistorib; eius, Leodemarus, morbo atrocissimo vexabatur. Habebat autē ipsa panē, à sancto Austregisilo benedictum, ipsiq; ab eo pro eulogijs transmissum. Seruabat ea hunc panem, vt si quis malè affectus videretur, illi integrā fide sumendum præberet. Rogauit ergo quosdā, vt pistorē hunc appræhēderent, & in eius os ex illo panē aliquid inferrent. At ille prorsus recusauit, nec quicquam eius sumere voluit: ingessus est tamē ipso etiam inuito in os eius panis, moxq; ille malum omne, quo cruciabatur, euomu- it, & redditus sanitati, hodieq; officium suum facit.

Vide esse
sum panis
benedicti.

Molitor quidam Monulphus Dominico die voluit molam corrigere, magna teme- ritate ductus: arreptoque instrumento ferreo, cœpit terere molam. Et ecce diuina in eum seueritate animaduertente, manubrium eius instrumenti adeo manui eius adhæ- sit, vt nullus id inde posset amouere: prorupit verò etiā sanguis inter digitos eius, qui computrescens, foetore suo nauseam mouebat aspectantibus. Accessit autem ad B. Austregisilum, & ab eo remedium petijt, neque id frustra. Nam viro sancto manum illius contrectante, & ferrum auferente, dolor omnis abscēssit, & manus sanata est.

Cap. 10.

Frioualam puellam parentibus charissimam, apud vicum Brioderum, improbi- mus dæmon valdè cruciabat, ita vt ceu phrenesi compræhensa, noctu, diuque perpe- tuò vociferaretur, atque inde mente capta, nec se, nec parentes cognosceret, diuersas- que voces, auium garritus, bouum mugitus horrido clamore ederet. Lugebant paren- tes, vicini condolebant, mirabantur omnes tantillam ætatem in tanta acerbitate du- rare posse. Adducitur tandem ad virum Dei. Ille sentiens hostis versuti vexatione pu- ellam exagitari, iussit eam altari propius admoueri. Deinde cum corpus Domini prius ipse confecisset atque sumpsisset, etiam puellæ dedit. Et ecce sumpta Eucharistia, con- festim clamare desijt: porro vir sanctus vestes eius benedixit, præcepitque parentibus, vt religioso habitu eam induerent, ipsamque iussit à vino & carnibus abstinere. Factū est ita, atque ab ea hora, profligato dæmone, puella illa pristinx incolumitati restituta est, hodieque in monasterio beatæ Bertoaræ inclusa, inter alias Dei famulas laudabili conuersatione degit.

Cap. 11.
Obitus eius

Iam tempus aderat, post labores quiete sempiterna perfruendi. Itaq; serum suum Christus inssit è corpore exire. Cumque sacrum eius corpus ad ecclesiam humanum deportaretur, iuuenis pauperimus Leonastus, multo iam tempore contractus, ita vt plantæ pedum eius ad poplites adductæ cernerentur, ad eam ecclesiam allatus est, atq; ad viri Dei sepulchrum ea nocte iacuit, membrisq; laxatis, suis pedibus sanus domum reuersus est. Non possumus non commemorare hoc loco, quod venerabilis presby- ter Ianuarius refert, qui præsens interfuit, quando vir Dei à B. Taureco Episcopo sepul- turæ mandatus est. Cum ex more tumultus eius iam humati componeretur, Taureco Episcopo stante ad pedes eius, presbyter Ianuarius vidit Austregisilum ad dextrā Tau- reci Episcopi adstare in candidis vestibus, eleganti facie. Mirante autem Iannario, quid hoc sibi veller, subito ab eius oculis disparuit. Longum est omnia beati viri mira-

Visto Ianu-
uarij pres-
byteri.

Miracula sã
cti viri.

cula annotare, cum eius precibus permulti ex diuersis sint erepti morbis: complures capite damnati & in carceres coniecti, magno miraculo à vinculis absoluti, ad eccle- siam nullo resistente confugerint: innumeri pauperes, viduæ, orphani, eius benignita- te & eleemosynis sustentati sint: Obijt autem plenus dierum in confessione bona. Eius intercessione vtinam consequamur, vt si meritis eius æquari non possumus, saltem i- mitatores esse conemur, præstante illo, qui in Trinitate perfectæ viuut & regnat Deus vnus per infinita secula, Amen.

Cap. 12.

Cum adhuc in humanis ageret B. Austregisilus, tanquam pastor bonus curam eccle- siæ & plebis sibi commissæ quotidie peruigilem gerebat, atque eam à luporum fauci- bus seruare studebat. Accidit autem, vt ex palatio Theodorici regis, ipso rege permit- tente, ad urbem Bituricensem accederet Guarnerius homo sæuissimus, auaritiæ & tur- pi lucro addictus, superbia tumidus, ab ea vrbe pecuniâ regis nomine, quâ dare nõ con- suisset, exactur. Per moti ciues insolito onere, omnes ad B. Austregisilum cõfugiant: orant, vt hæc vim ab ipsis propulsare velit. Vir sanctus ad Deum se confert, diurnis, at- que nocturnis precibus eius aures continenter pulsat, vt populum suum hac vexatio- ne libe-

ne liberet. Iam ad urbem aduentabat miser ille Guarnerius, & ad eum exit sanctus Episcopus atque pro commissa sibi plebe murum se opponit, paratus etiam, si res ita potest, Christi exemplo pro ouibus suis animam ponere. Dicit Guarnerio: Vnde venis homo improbe? Ecquid facere instituisti? Non permittat Deus, ut in hanc intres urbem & ciuium censum agas. Tum verò Guarnerius, acri ira commotus, quòd inuito episcopo non posset regis & suam explere voluntatem, furibundus ad regem abit, nunciat illi, renitente Austregisilo episcopo, quod ipse iussisset, se facere non potuisse. Interèa verò beato sine Austregisilo quicuit in pace, eiusque diaconus Sulpitius illi successit.

Non patitur plebem suam infolita exactio-
ne premi.

Redit postea Guarnerius, executurus sub Sulpitio, quod sub Austregisilo non poterat. Sulpitius verò anxius, ad Dominum confugit, ab illo consilium rei benè gerendæ petens. Erat enim vir mitis & lenis, hominisque violentiæ ut resistere posset, non videbat. Deinde Guarneriū adit: orat ut qui sub ipsius decessore ab eiusmodi onere immunes fuissent, illos etiā suis temporibus pateretur solita gaudere libertate. At Guarnerius homo ferus viri Dei preces contempsit. Dixit itaque illi Sulpitius: Si quidem contra ius & fas tua eris potitus voluntate, non diu tamen impunè feres. Ille verò in urbem ingreditur, facit ut erat iustus, omnibusque pro voto expeditis, corpore, non animo, adit S. Austregisili ecclesiam, tanquam preces illic oblaturus. Ut vidit autem monumentum sancti viri à fidelibus Christianis auro argentoque mirificè exornatum, dixit arrogantissimè: Austregisilus aurum suum & argentum in pauperes erogare debuit, non iubere, ut suum sepulchrum illo tegetetur. Non hoc ille dicebat, quòd ei cure essent pauperes: sed instar Iudæ proditoris auaritia æstuabat. Post à sepulchro viro Dei discedens, orationis causa altaria circumibat. Cumque in ipsa basilica ambularet, lignum quoddam, ad quod vela suspensa erant, ab alto ruit super caput eius. Manuit igitur sanguis per oculos & barbam, & ad terram usque defluxit. Et miser ille clamauit voce, qua potuit: Austregisilus, dum vixit, semper in me hostili animo fuit, & iam mortuus me propè interficit. Ita infelix nec culpam agnouit suam, nec à beato viro veniam petiit: immò verò feruens malitia, Augustudunum ire instituit, ut eius loci Episcopum perderet. In ipso autem itinere in pago quodam, cum omnes recubissent, surrexit à mensa, & ad exonerandum ventrem secessit. Interim somno correptus, obdormit: euigilans dicit assistentibus: Austregisilus & Sulpitius hac hora vrceum aureum miserunt mihi. Quis vestrum habet illum? Negantibus illis se quicquā eiusmodi vidisse, sua verba repetit, nesciens quid diceret. Mox autem intestina eius & viscera omnia in cloacam deciderunt, eaque nocte vitam perdidit. Ex eo tempore nemo ausus fuit regionum ministrorum ab vrbe Bituricensi eiusmodi pecuniam extorquere, absterrete omnes tam diro interitu illius, qui talis exactio-
nis fau-

Etiā antiquitus or-
nabatur sepulchra sancto-
rum.

Horrenda
mors homi-
nis fau-

Postea cum Pipinus Francorum Princeps aduersus Eudonem Aquitanie principem pugnaturus, ad Bituricense oppidum venisset, Barbari in villa, quæ Carobeias dicitur, domum S. Austregisili, in qua ille crebro dormierat, inflammare voluerunt, nihil fratrum admonitionibus vicinorum, qui illis dicebant, diuinitus multa illic edi miracula. Sed simulatque domum incenderunt, arrepti à dæmonibus, partim se in ipsas flammamas iniecerunt, partim dentibus se laniarunt, partim membra sibi corporis truncarunt. Vbi Pipinus id cognouit, exercitu eius ea re valde exterrito, edicto cauit, ne quisquam res aut villas S. Austregisili attingeret. Non multò post Eudo eandem urbem obsidens, Agnum, virum primum in monasterio B. Austregisili manere iussit. Ille verò res monasterij omnes, illic repertas distribuit comitibus suis. Postquam autem vrbs se Eudoni dedit, essetque pax proclamata, Abbas eius monasterij Bertradus cum muneribus profectus est ad Agnum, dixitque ei: Accipe exiguum munus argenti, quod fratribus relicum est, misericordemque te præbe seruis Dei, ut possint viuere, & pro te rogare Deum. At ille nimium superbus, Abbatem irridens, ait: Eudo dominus meus iussit, ut te ipsum vel in carcerem conijciam, vel captiuum abducam, & tu me rogas pro monachis tuis? Redit Abbas ad fratres suos, narrat frustra se rogasse Agnum: monet ad Dominum & S. Austregisilum preces fundant. Eunt monachi ad sepulchrum beati viri, cum multo dolore & lachrymis preces Deo offerunt, ita dicentes: Vides omnipotens Deus, res, quas dedisti nobis, ut tibi seruire possimus, improbum hominem vsurpare sibi. Interim Agnus omnes S. Austregisili villas perlustrans, quicquid inuenire potest, secum abducit. Porro iter agenti apparet S. Austregisilus in somnis, dicitque ei: Cur tam immaniter me depreddatus es, & fratres meos tanto mœrore affecisti? His dictis, grauiter eum verberat in capite. Euigilat miser, altaque voce clamat: Succurrite mihi, En Austregisilus episcopus me cæcidit, nec mihi spes viuendi vlla relicta est. Ocyus ite ad Eudonem

Expilator
rerum eccle-
siasticarum
diuinitus
punitur.

donem principem, qui me iussit res S. Austregisili occupare, rogetisq; eum, vt me suis facultatibus redimat. Ego enim dum illi pareo, hac me calamitate implicauit. Eudo, his auditis, valde extimuit, iussitq; omnia confestim reddi, quæ Agnus erat prædatus ex villis beati viri, vetuitq; ne quis deinceps quicquam ex eius rebus sibi v'surparet. Deinde mense assidens, memor Agni, misit ad eum quoddam vasculum argenteum, vt in scelerum suorum emendationem offerret Deo. Agnus autem vt vidit tam exiguum munus, ait: Quantillum est hoc, vt offerā pro innumerabilibus maleficijs meis? & his dictis, expirauit.

Cap. 15.

Paulò post è Monasterio S. Austregisili Fredegisilus vnus ex proceribus Eudonis, abegit iumenta. Cumq; ea multamq; aliam prædam ad suas ædes adduxisset, iamq; homo superbissimus ea inter suos partiri vellet, mox acri correptus febre, vitam desperat suam. Venit autem illi in mentem, S. Austregisilum monachos suos ab omni secularium hominum iniuria tueri solere, nec ferre, vt quisquam impunè eos lædat. Itaq; Salomoni Abbati monasterij & fratribus eius remittit ea, quæ abstulerat, multumq; orat, vt Dominum pro ipso deprecetur, vt & salutem corporis, & sceleris sui veniam obrinere queat. Abbas monasterij cum eulogijs cum nuncios mittit ad eum, qui ei S. Austregisili benedictionem offerant. Ille gratias agit, inuocat S. Austregisilum, cum multa reuerentia percipit ex ijs, quæ Abbas miserat: statimq; vigore recepto, à ministris se iubet deportari ad iumenta, vt suis manibus reddat ablata, quod cum fecisset, illic priusina illi salus reddita est.

Cap. 16.

Adroaldus eandem ob causam punitur.

Per idem tempus Adroaldus, vnus ex Eudonis comitibus, Abbatem S. Austregisili Berradam captiuum detinuit, voluitq; vt auro & argento se redimeret. Compulsus Abbas, quicquid auri & argenti habere potuit, atque in super valde inuitus calicem vnum aureum aliaque sacrata vasa ipsius cœnobij, illi dedit: atq; ita dimissus, ad fratres mœstissimus redijt. Illi verò nocte ac die rogabant S. Austregisilum, vt ablata curaret reddi. Et ecce magnus timor peruadit Adroaldū, & neq; edere, neq; bibere, nō dormire, non stare, non ingredi potest. Aderat illic seruus Dei Iulichannus, à quo petijt consilium, quid agere deberet, cum illi morbum suum aperuisset: Ille verò homo doctissimus & valde sapiēs quæsiuit ab eo, num quid ex rebus S. Austregisili vsurpasset iniquè? Fatebatur Adroaldus, se calicem aureum Austregisili & permulta alia apud se habere. Tum ait ad eum vir Dei: Non audiuisti, quemadmodum S. Austregisilus punit hostes suos? Si vis vel in crastinum prorogari vitam tuam, acturum restitue ablata illi. Adroaldus multo terrore correptus, remisit omnia, & sanitas redijt: ac deinde quoad vixit, vota B. Austregisilo persoluens, pro sui castigatione gratias illi egit.

Cap. 17.

Visio cuiusdam boni viri.

Id temporis apud Bituricenses erat quidam vir bonus, Lupus nomine, benè moratus, humilis, sapiens, castus, sobrius. Is ardenti desiderio precandi causa Turones profectus est: vbi cum diutissimè in basilica beatissimi Martini in preces incubisset, quidam Dei seruus eum ad se accersit, quærit quæ vocetur? vnde venerit? quid sibi velit? Respondit ille: Lupus ego vocor: apud Bituricenses dego, veni autem huc pro peccatis meis preces oblaturus. Dixit ei alter ille: Est quod indicatum velim monachis S. Austregisili. Ego in Bituricensi vrbe corpore nunquam fui, spiritu autem fui per hos dies in ecclesia B. Austregisili, vbi intra sancta sanctorū vidi beatissimum Petrum Apostolum, inuitante B. Austregisilo, stantem, & cum eo S. Sulpitium, & S. Laurianum, aliosq; multos eius vrbs incolæ, & corpore illic quiescentes. Procul autem coram illis stabant Adroaldus, Bladegisilus, Sophronius, Guntaldus & pleriq; alij, qui casus Dei prædati fuerant & euerterant. Vidi autem B. Austregisilum procedentem ad pedes S. Petri, sicque dicentem: Vlcerscere nos, beate Petre, de hisce malignis prædonibus, qui casus nostras diripiunt, & seruorum Dei facultates expilant. Tum B. Petrus iussit in eos omnes animaduerti, quosdam verò æternis supplicijs addici. Ad extremum, Adroaldum virgâ, quam manu gestabat, in capite percussit, volens eū interficere. At B. Sulpitius, quippe vir mitis, orauit ne occideretur. Sed ei se opponens S. Austregisilus: Itane, inquit, æquum tibi videtur, frater, vt negligamus preces fratrum nostrorum, qui iniuria affecti sunt? His dictis, visio illa ablata est à me. Cum autem Lupus hæc audiisset, ad Bituricenses reuersus, exposuit cuncta fratribus monasterij S. Austregisili. Porro Adroaldus, quem diximus, postea immani febre correptus, è vita excessit: reliqui sine emendatione malè perierunt.

Cap. 18.

Eudo princeps, cuius supra mentio habita est, ad monasterium S. Austregisili precâdi gratia venit. Absolutis precibus, cœpit exposulare cum fratribus, ita dicens: Quis vestram, ô domini, de Austregisilo feret sententiam? Ego illi fidem habui, & cū hoc in loco

loco Cuchianus mihi sacramentum diceret, S. Austregisilum fideiusforē accepi. Ait porro Eudo ad ipsum beatum virū: Sancte Austregisile, tu de reipso profer sententiā. Si tibi fidem non adhibuissē, non fugisset Cuchianus à me. Tu igitur iustum in illū exerce iudicium, & ego fratribus monasterij tui multa largiar. (Cuchianus iste, cū ad S. Austregisili sepulchrum iurasset Eudoni, in Franciam ad Carolum principem transfugit) Eodem ergo tempore, quo Eudo contra illum appellauit S. Austregisilum, lethaliter percussus est, & exclamauit: Propter fidem Eudoni ad monumentum suum datam & postea falsam, Austregisilus me multis modis excruciat. Et, nisi fallor, sese dē tibus lacerare voluit, si non fuisset catenis confictus. Tandē cum multo cruciatu vitam finiuit. Alia beatissimi viri miracula, ne simus lōgiores, cōmemorare nolumus.

Aduerte quid possint sanctiā nobis inuocati, itemq; poenā peccati.

VITA S. BERNARDINI SENENSIS, PROFES- SIONE FRANCISCANI, AB EIVS QVODAM CON-

temporaneo fideliter conscripta: sed stylum F. Laurentius

Surius mutauit.

LN Senensi vrbe, quæ Virginis ciuitas dicta est, vt ait au-
thor, ex nobili familia Albizesehorum ortus Tollus est,
vir humanus, simplex, prudens, & bonæ existimationis. Is
in iuuentute ad Massanam vrbe[m] se contulit, quæ in Se-
nensium ditio[n]e sita est. Cernens autem eius loci ciues er-
ga familiam suam & maiores suos amico esse animo, (Pa-
trius enim eius Tollus ter eius ciuitatis præses fuerat cum
bona ciuium gratia) sibi sedē fixit, charus omnibus, & cura-
bat argentum ex Massanis fodinis, vti plerique alij e-
gregij mercatores. Erat tum illic miles generosus, iam grā-
datus, Bindus nomine. Is vt vidit Tolli mores ingenuos vi-

Maij 20.
Cap. 1.

Parentes S.
Bernardini

Parentes S. Bernardini
tamque honestam, Neram filiam suam illi despondit, cupiens illum habere hæredē,
cū alios liberos non haberet, Præter Dianam filiam, Neræ sororem, quæ ante com-
plures annos alteri nupserat. Sicut ergo Domino placuit, ita factum est. Non diu post
Bindus obiit. Tollus autem & Nera erga Deum & Deiparam Virginem deuoti & reli-
giosi, ac Deum timentes, masculam sibi prolem diuinitus dari optabant ad honorem
Dei, nec frustrati sunt spe & expectatione sua. Ediderunt enim in hanc lucem filium
die octauo Septembris, (in quem incidit etiam natalis dies beatissimæ matris Dei) anno
Christi 1380. quo anno sanctissima virgo Catharina Senensis migravit ad cælos, dictus
que est Bernardinus. Nera mater eius anno ætatis suæ vicesimo secundo obiit, qui erat
annus ab orbe redempto 1383, cū Bernardinus iam trimulus esset. Tollus autem pa-
ter eius pijsimus & Diana matertera, quantum ea potuit ferre ætas, bonis eum instrue-
bant moribus, excitabātq; eius animum ad deuotionem concipiendam erga sacratis-
simam Virginem, Christi Iesu matrem. Interim Tollus moritur, anno Saluatoris 1387. Vtrog; pa-
Bernardino filio sexenni relicto: cuius curam itemq; facultatum eius suscepit Diana
matertera, & haud secus atq; filium eum enutriuit annis quinque, magnoq; opere &
bonis moribus & deuotione erga Christi matrem eum imbuerere conata est. Etsi autem
instar puerorum in quibusdam etiamnum pueriliter sese gerere videretur, attamen
cæteros condiscipulos in multis exercebat, in Grammaticis institutionibus & literis
perdiscendis longo post se intervallo eos relinquens: eratq; ea indole & ingenio etiam
ad ea conficienda, quæ arte & manu fiunt, vt Massani omnes eum admirarentur, cer-
toq; sibi persuaderent illum in virum insignem euasurum.

Singulari autem studio ferebatur ad præstandas elemosynas, nec vlla re adhuc pu-
er magis delectari videbatur, quam si posset pauperibus benignè facere. Casu quando-
que accidit, vt parum in ædibus Dianæ relictum esset panis. Eum autem ipsum paupe-
ri mendicanti Diana dare nolebat. Dixit ergo illi pius puer: Quæso, demus pauperi sti-
pem: alioqui ego hodiè neque prandium, neque cœnam sumpturus sum. malo enim
pauperem refici hoc pane, quam me. Lætabatur valdè Diana eā pueri bonitate & o-
prima indole. Coepit verò etiam ad ieiunia eum prouocare, quantum quidē illius æta-
tis fragilitas patiebatur. Etsi autem annis tener esset, attamen ad honorē beatissimæ
matris Dei diebus sabbathi ieiunauit, & quandiu laicus fuit, illud ieiunium nunquam
intermisit.

Cap. 2.
Mira pueri
bencuolen-
tia erga ege-
nos.

Cap. 3.

Cum ad tertium decimum ætatis peruenisset annum, in Grammaticis se satis profecisset, à necessarijs amicis Christophoro & Angelo Albizesehis fratribus Senas accitus est, ubi sub cura Christophori & honestissimæ coniugis eius, re & nomine Pia, vixit: quæ matrona, cum nullas haberet proles, haud secus eum atq; filium dilexit, eiusq; mores confirmavit: porro in scholis triualibus præceptorem habuit Onuphriū, miraq; discendi celeritate superauit omnes coætaneos suos, omnibus affabilis & charus, honestus quoque & pius ac deuotus. Aras sibi in teneriori ætate semper extrucebat domi, easque vt potuit ornabat. Ductus interdum à Pia ad sacras conciones, cum domum reuertisset, conuocabat pueros, eisque tanquam pro concione puerili simplicitate dicebat, quæ ex auditis sermonibus memoria retinere poterat. Faciebat autem hoc ea ratione & ea dexteritate, vt multi iam tum animis præfagirent, eum quandoq; ecclesiasten fore. Postquam autem Senas venit Iohannes Spoletanus, totius honestatis speculum, & moralis philosophiæ præceptor egregius, (qui licet grandæuus, est tamen etiamnum superstes) integerrimus adolescens Bernardinus, virtutis, & doctrinæ audis, ad illum se contulit, nec ab eius, quantum licuit, latere, vnquam discessit: hæsit, quæ apud illum annis aliquot, & mirabiles habuit in literis progressus, ita vt ab eodem Iohanne, quondam etiam præceptore meo, crebrò audierim, e suis scholis nunquam quenquam Bernardino doctiorem prodijisse, nec vidisse se vnquam studiosum vllum, qui tam omni esset honestate & integritate præditus, quippe ex cuius ore nunquã sermo turpis profectus esset, & qui neq; verbo, neq; nutu, neq; signo, aut vlla significatio ne quicquam præ se ferret aliud, quam purissimam honestatem.

Pietas puerilis.

Iohannes Spoletanus

Pudicitia Bernardini.

Cap. 4.

Testantur verò etiam eius coarui literarum studiosi, ea morum probitate & honestate eum fuisse, vt si quid audiuisset turpiter dici, adeò commotus fuerit, vt rubore haud aliter in vultu perfunderetur, quam si quis colaphum ei infregisset. Inde factum est, vt si fortè pueri & adolescentes inter se de rebus parum honestis verba miscerent, viso Bernardino, mox dicerent: Facessant hi sermones. ecce enim Bernardinus adest: vsque adeò ab omnibus ille quoddam honestatis & integritatis exemplar habebatur. Cuius quidam non infimæ conditionis, turpe verbum quandoq; ad illum protulit. Sentiens autem pudicissimus adolescens quorsum ille tenderet, sub mento grauitè illum percussit, cum alioqui statuisset in facie illum cædere. Tanto autem impetu eum percussit, vt procul etiam sonus audiretur. Cuius itaq; ille coram adstantibus tum propinquis, tum alijs indigenis pudefactus, repentè ab eius conspectu se subduxit. Postea vero cum iam multi essent euoluti anni, eodem loco Bernardino ad populum concionem habente, vidi ego hunc ipsum ciuem adeò corde compungi, & vbertim lachrymas fundere, perinde ac si duris esset flagellis cæsus.

Cap. 5.

Alius quidam improbus ciuis per idem tempus erga Bernardinū adolescentē verbis & nutibus inhonestis suum indicauit impurum & nefarium animi desiderium, idque non semel, sed crebrò sanè. Itaq; Bernardinus rogat quosdam suæ ætatis honestos adolescentes, vt ipsi essent ad miniculo, quò ab illius scelesti hominis vexatione se excuteret. Communicato autem inter ipsos consilio, monet eos, vt lapides sibi colligant. Deinde inquirunt hominem illum: quem cum inuenissent loco parum opportuno, Bernardinus iussit eos dare operam, vt possent aliò pertrahi. Vt autem miser ille vidit Bernardinum, nefanda cupiditate commotus, multos ei aureos ostendit, vt alliceret pudicissimum adolescentem. Tum ille annuit, vt è platea excederet. Quod cum ille fecisset, ilicò exclamat Bernardinus: Inique, sceleste, flammis exurende: Ad eum, ad eum, ad eum, simulq; illum percutere cœpit. Mox socij eius iungunt voces suas, pariterq; lapides in eum conijciunt. Ille ita se accipi cernens, in pedes se conijcit, illis eum insequētib; donec ab eorum oculis euanesceret. Ita demum eius praua voluntas compressa est, & Bernardinus ea molestia absolutus est. His autem rebus effectum est, vt tantum apud omnes virtutis, pudicitæ & integritatis eius fama crebresceret, vt non solum nihil ipso audiente quisquam ex domesticis eius auderet impudicè eloqui, sed etiam omnes eum venerarentur, nemo turpe aliquid circa illum attentare vellet. Eri autem semper iucundum, alacrem, affabilem, commodum, officiosum omnibus sese exhiberet, non tamen nisi bonis, maximè autem spiritalibus & religiosis viris familiaris esse voluit, idq; tam in scholis, quam alibi. Postquam autem adoleuit, relictis scholis triualibus & studijs philosophicis, in quibus præ cæteris excellebat, ad sacros Canones discendos se contulit, in eoq; studio triennio accuratè versatus est. Plurimum vero delectabatur sacris literis: quas ubi degustare cœpit, alia ferè studia sua omnia pro nihilo putauit, nec quicquam ei iam sapiebat extra scripturas diuinas.

Impurum quendam ciuem pugnis & lapidibus laute accipit.

Memorabile sanè est isthuc.

Vbi

Vbi decimum & septimum ætatis annum attigit, Tobiam consobrinam suam crebro visitabat. Erat illa filia Dianæ, quam supra diximus Neræ matris Bernardini sororem fuisse: excedebat autem Tobia Bernardinum annis amplius triginta, eratq; vixit; dua tertij ordinis beatissimj patris Francisci, cuius maritus fuerat vir nobilis, Guido de Ptolomæis. Porro ob morum integritatem studiumq; deuotionis & pietatis Tobia hæc omnibus venerationi erat. Perpetuis enim ieiunijs, vigilijs, corporis castigationibus vacabat, semper in suis cubabat vestibus, alijsq; exercitijs sese continenter macerabat. Ipsa foeminarum peregrinarum, quæ aduersa laborarent valetudine, sæuissima illa peste grassante, curam suscepit in domo hospitali de la Scala. Illi ipsi Bernardinus, anno ætatis suæ tricesimo primo Senis peste laborans, cum iam Medici spem salutis eius omnem abiecissent, in ipso propè mortis articulo confessus est, se corporis integritatem prorsus inuolatam seruare. Huic vni Bernardinus loqui solebat, cum aliarum foeminarum colloquia deuitaret. Deniq; eius animam ad cælos proficiscentem vidit Bernardinus, cum Mediolani primo Quadragesimæ die ad populum concionaretur. Quæ illi causa fuit eam concionem præter morem suum abrumpendi. Sciscitantibus enim postea alijs, cur id fecisset primò quidem dicere noluit: deinde verò compulsus, rem, vt erat, explicauit. Missi autem sunt Senas, qui de obitu Tobia cognoscerent: cõpertumque est, eadem hora, qua dixerat Bernardinus, eam ridentem migrasse è corpore.

Cap. 6.

Tobia vir-
tutes.Bernardi-
nus femi-
nas vitat.

Cum hac igitur Tobia Bernardinus adolescens crebro sermones conferebat, eamque identidem inuisebat, haud aliter enim inter se diligebant, atq; solent mater & filius. Contigit igitur Bernardinum quãdoq; dicere Tobia: Ibo visum amicam meam. itemq; rursus alio die: Adibo amicam meam, sanè pulcherrimam. Tobia hæc eum per iocum dicere putabat: at nihilo minus percontabatur ex eo, quænam illa esset ipsius amica, & vbi moraretur. Respondit ille: Amica mihi est longè formosissima, cuius ego amore planè captus sum, est autè extra portam Camollia, eamq; ego quotidie soleo reuifere, nec videor mihi somnum posse capere, nisi prius mihi conspecta sit. Tobia hæc audiens, cœpit quadam suspitione teneri: sed cum cerneret Bernardinum creberimis se afficere ieiunijs, quotidie sacrificio interesse, vacare precibus & deuotioni, vestibus indutum se dare quieti nocturnæ, multaq; alia de se dare haud obscura probitatis signa, non existimabat sinistra propter ea verba de illo sentiendum esse. At rursus contemplanus adolescentis formam egregiam, dæmonis versutias, carnis fragilitatem & hominis in deteriora propensionem, verebatur ne fortassis captus esset amore alicuius mulieris, maximè quòd extra Camollia portam esset cœnobium foeminarum. Itaq; acerbo intrinsecus animi dolore cruciabatur, metuens se laborem suum omnem perdidisse, quem ei optimè instituendo diu impenderat. Vt autem rem certius exploratam haberet, altera luce abijit extra illam portam, mansitq; in loco quodam, vnde Bernardinum conspiceri ipsa posset, sed ab illo minimè videri. Ecce autem aduenit Bernardinus solus, & coram imagine beatissimæ matris Dei, quæ supra portam illam elegantissimè picta habetur, nuda curuat genua, eiq; pijsimas offert preces, ijsq; completis, mox domum redit. Mirabatur Tobia, sed non contenta semel vidisse, redit secundo, & idem conspiciatur. At nec sic animo suo satisfactum sentiens, mittit tertio fidissimam sociam suam: quæ cum idem omninò suis oculis esset intuita, quod semel atq; iterum Tobia: iam è suo pectore prorsus amouit suspitionem omnem Tobia, dixitq; læta ad Bernardinum: Pridem dixisti mihi fili charissime, te amore captum esse: quæso mihi rem certam exponas, nec me in dubio hæere patiaris. Respondit Bernardinus: Quando sic iubes, dicam tibi, quod hætenus nulli alij indicare volui: Captus sum amore beatissimæ Virginis & matris Dei Maria, quam semper amaui, in qua post Deum omnes meæ spes collocatæ sunt. Illam vnicè diligo, illam inquirò, illam videre concupisco: quod cum in hac vita non liceat, constitui eius amore quotidie inuifere eius imaginem, quæ in Camollia est, quòd ea mihi & cæteris huius vrbis elegantior, & eius maiestate dignior videatur. Itaq; illam quotidie accedo, flexis genibus beatissimæ Virginis me commendo, sperans per eam me consecuturum gratiam & misericordiam, quam præcipuè expeto. Hæc est igitur amica illa mea & spes mea, pijsima Virgo Maria. Hæc vt audiuit Tobia, cum lachrymis illum complexa, dixit: Reuera, fili mi, nõ obtinuit mentem meam sinistra vlla de te suspicio, sed nonnihil cœpi hæstare propter fraudes & machinas antiqui serpentis, quas debemus modis omnibus cauere. Sed tu si liã Deo benedixte, egregiam tibi & insignem delegisti amicam, optimum salutis tuæ præsidium, peccatorum omnium nequaquam dubiam spem. Illam quæras, illam se-

Cap. 7.

Amicam
suam dicit
beatissimã
matrẽ Dei.Flexis geni-
bus quoti-
diè orat
co-
ram imagi-
ne matris
Dei.Amat impè
se beatissi-
mam Virgi-
nem.

quaris, omni que animi deuotione illi confidas. Nullum enim post Deum salutis tue fulcimentum validius habere potes, quam ipsam pietatis & misericordiarum matrem, à qua nemo vnquam, qui illi benè confideret, vacuus recessit. Perseuerauit autem Bernardinus in hac imaginis huius uisitatione multis annis, & cum iam in monastica religione consensisset, testibus eius socijs, non rarè inuisit eam. Potuit sanè ex multis euidentijs argumentis colligi, eum toto uite sue tempore singulari erga matrem Dei deuotione fuisse: & certè ego ipse, concionem illo habente Senis de illa, anno Christi 1427. in die natiuitatis eius, ita eum audiui dicentem: Ego frater Bernardinus semper fui deuotus beatæ Virgini. In die enim natiuitatis eius ego natus sum, eodem die baptizatus sum, illo ipso die monasticum habitum indui, itemq; professus sum monachum, & primum sacrificium feci. Eodem die cupio exire ex hac uita. Ita ille. Ego verò hoc affirmare possum. nunquam quenquam me audiuisse de beatissima hac uirgine deuotius, libentius, feruentius concionantem.

Cap. 8.
Fraternitas
disciplinatum.

In iuuentute sua, cum adhuc laicus esset, ut posset piam Deo impendere seruitutem, suaque pietatis studia augere, adscribi uoluit in spectatæ religionis sodalitatè benè moratorum, quam uulgò uocant Confraternitatem disciplinatorum beatæ Mariæ uirginis, quæ est in domo hospitali de la Scala. Non admittuntur autem in eam sodalitatè, nisi quorum fama est integra & bona existimatio. Fuit enim locus ille multo tempore speculum & exemplar Deo deuotorum secularium hominum. Itaque Bernardinus fratrum omnium consensu & prompta uoluntate, tanquam ualde idoneus, hilariter receptus est, precesque, corporis flagellationes, aliaque tum iucunda, tum aspera exercitia, noctu diuq; illic uisitata, præ cæteris ipse copiosius sectatus est. Hic nimirum uetus ille locus est, ex quo omnes ferè Italiæ benè moratorum, siue, ut author uocat, disciplinatorum laicorum piæ exercitationes, uel deuotionis studia manarunt. Ex illo complures sancti uiri prodire: putà Iohannes Columbinus, primus ille, idemq; feruentissimus Iesuatorum institutor, & eius charissimus socius Frâciscus Vincetinus: itemque ordinis Montis oliueti fundatores: Beatus Petronius de Petronijs, postea Carthusianus effectus: Andreas de Galleranis speculum sanctitatis, alijq; permulti sublimes contemplatores, & innumeri ferè religiosi, uel monastica uitæ professores, ut mirum non sit, Bernardinum, beatissimæ matri Dei deuotissimum in eius domo illis adiungi uoluisse, ex qua domo tot præclaras stellas, totq; diuinos nouerat extitisse viros: tametsi eandem ipsam domum præ alijs omnibus ipse præclarè illustrauit. Cum autem feruenti eius deuotioni necdum sufficerent exercitia domus huius, quemadmodum fide dignissimo relatu didici, ob macerandum & edomandum corpus suum, longo tempore flagellis & funiculis confectis se cæcidit, crebrò etiam uertice & cilicio se affligebat. Quæ quidem licet sanctus iuuenis faceret occultissimè, soli Deo ea nota esse uolens: attamen, diuina efficiente prouidentia, non de industria, sed profusus ab improprio ad aliorum, qui etiamnum supersunt, notitiam peruenere.

Cædit corpus suum.

Multis annis in uestibus suis dormiuit non tam in lecto, quam scamno uel capsa. Cibum & potum eius communis quidem, sed parcus erat, neq; inuenio uel in delicatis escis excessum, uel in uilibus singularitatem. Iucundus, hilaris, affabilis, humilis semper fuit, omnibus se accommodans, tristitia, torporis, ignauitatis hostis. In actione strenuus & assiduus, irasci malo animo nunquam uisus est, ueritatis amicus, charitate præcipuus, erga miseros misericors, prudens in omnibus & circumspèctus ualde: nec uidebatur mœrori ullus relictus locus, ubi Bernardinus aderat. Ante omnia autem, uel maxime in eo excelluit laus pudicitia & honestatis, quam præ se semper ferebat nutibus, uerbis & factis, ita ut nullus hac in parte adolescens ei posset equiparari, & ipse non tam carnis quam faxeus esse uideretur. Habitu utebatur, quo solent scholastici, & quidem honesto.

Cap. 9.
Catalogus
uirtutum eius.

Sauiente illa peste terribili & generali, anno salutis millesimo quadringentesimo, in quem incidit lubileus, innumeri peregrini, Romam euntes atque inde redeuntes, ad celeberrimam illam toto orbe Christiano domum hospitalem beatissimæ Mariæ uirginis, quæ Senis est, & de la Scala dicitur, confluxere, augebaturque ualde numerus agrotorum, è quibus plurimi moriebantur, ita ut tribus mensibus & dimidio quietè amplius duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, interdum octodecim, uel etiam uiginti, è uita decederent, præter quos ex eius domus familia obièrunt fratres uiginti duo, octodecim fœminæ pauperibus mulieribus inferuentes, nouem sacerdotes, quinque clerici, septem pharmacopolæ, qui morbidis medicamenta parabant, pueri triginta sex, in ea domo enutriti, & famuli sexaginta, agrotorum ministris deputati.

Cap. 10.

Sauissima
peste, eaq;
generalis.

putati. Cum autem tam multi illic & morbo correpti iacerent, & è vita abirent, locus ille propter foetorem intolerabilem omnibus inspectantibus horrore erat, nec quifquam quæferè reperiri potuit, qui quavis magna proposita mercede, ægrotantibus illic inferuire veller. Ita fiebat, ut tuum vel maximè locus ille necessaria ministrorum opera destitutus esset, cum maior incumberet necessitas. Magister quidè & gubernator domus illius Iohannes Landaronus erat vir optimus, multa benevolentia & charitate præditus, & quem nemo dubitaret virginem esse: & licet senio graualetur, non cessabat tamen pro viribus præstare quicquid posset. Sed cum ignem pestiferum iam omnia vastantem cerneret, valdè affligebatur, metuens idoneos ministros neque pecunia, licet larga esset manu, posse comparari, quòd nemo pestis contagionem reformideret. Rogabat ergo Deum & beatissimam Virginem, domus eius conservatricem, ut pauperibus ministri mitterentur.

Itraque piissimus Deus excitat Bernardini animum, qui iam ferè vicesimum agebat ætatis annū, ut in illa piissima domo ægrorum & pauperum ministrum erium suscipiat. Ut vidit enim summam necessitatem, maximo incitatus zelo, pestiferam contagionem nihil metuens, imò verò etiā ultra morti se offerre cupiens, modò posset Christo gratum exhibere in eius pauperibus seruitium, multis hebdomadibus ægris illis accuratissimè & officiosissimè ministravit. Cernens autem ad tantam morbidorum multitudinem sufficere non posse tam paucos ministros, duodecim religiosos & pios adolescentes ad se vocat: hortatur illos, velint vnà cum ipso curare pauperes Christi: dicit eos, qui pauperi seruiant, ipsi Christo seruire: & si tali occasione decedant è vita, pro Christo eos mori: nihil verò homini Christiano debere esse antiquius & optatius, quàm Christi causa vitam suam profunderè, cum ille suam nostra causa profuderit: deinde addit: Simus omnes fratres: Deus sua ope aderit nobis. Videtis fratres ignem accensum esse, iam penè orbis illo conflatur, securis arbori admora est, falx messem sollicitat: quid nobis de vitæ nostræ prorogatione polliceri possumus, cum & alios quotidie videamus mori, & plerosque etiam intimos sodales propemodum antè exire è corpore, quàm morbo correpti videantur? Nos si in his charitatis officijs obierimus, ad Dominum euolabimus: sin autem superstites manserimus, quoad victuri sumus, semper lætabimur, nos Deo nostro in eius pauperibus hæc officia præstitisse, memores sententiæ illius: Nullum opus bonum apud Deum sua carere mercede, vel irremuneratum abire. Siue igitur viuamus, siue moriamur, non possumus Deo seruiendo non lucrari.

Cap. 11.

Seruit in domo hospitali tempore periculosissimo.

Cap. 12.

Duodecim pios adolescentes sibi socios eius ministerij adsciscit.

Vide eximiam eius charitatem.

His Bernardini persuasionibus allecti adolescentes, in eius mox sententiam ierè: quibus sanè hodieque nonnulli supersunt: cumquæ essent confessi sua peccata, & sacramenta Eucharistiam sumpsissent, ita Bernardino consulente, iucundis animis & magno feruore curam ægrotorum cum Bernardino, ipsorum magistro & capite, suscipiunt. Porro hospitalis domus moderator statim totius penè domus clauis tradidit Bernardino, commisitque ei munus morbosos & peregrinos aduentantes curandi, & omnes ferè elemosynas distribuendi, adeò ut propemodum pro sua voluntate omnia dispenseret ac dispensaret, perindè ac si ipse eius domus dominus esset. Eius autem & sociorum feruor & charitas suo exemplo permultos alios ciues & adolescentes inuitauit ac permouit ad seruiendum morbidis illis, licet non pauci ex illis è vita decederent. Itaque Bernardinus charitate feruens, domum illam ita moderatus est, ut officia, ministeria, exercitia, laborum vices pro ratione loci, temporis, & personarum opportunè & congruenter distribuerit. Dabat verò operam, ut quoad eius fieri posset, ipse semper omnibus coram adesset. Adstabat diu noctuque, ægrotantibus, pharmaca parabat, cibos pro singulorum qualitate porrigebat, sordes omnes in illis necessariò ferendas, ipse ante omnes sua voluntate amouendas suscipiebat: non labore, non vigilijs, non intolerandis foetoribus, non incommodis vllis frangebatur: sed ea semper alacritate & spiritus viuacitate illis seruebat, ac si vel parentes, vel fratres aut filij eius essent, neque id sanè mirum. Cum enim Dei amor horum omnium faciendorum ac perpetiendorum præcipua ei esset ratio, Deo utique seruebat, qui patre, fratre, liberis omnibus potior nobis esse debet. Aegrotis ex animo condolebat, adeò ut etiam cum illis vnà ploraret: interdum verò etiam ridebat, canebat, blandiebatur, talemque se illis exhibebat, quemadmodum pro illorum consolatione expedire putabat. Nihil autem ferè illius charitati satis ad vota ab alijs curatum videbatur, nisi omnia ipse vidisset & contrectasset. Cum erant ex hac vita migraturi, sacramenta ut illis porrigerentur effecit: vita sanctos, vesperi sepultura mandabat. Peregrinis ferè innumeris ad

vesperam aduentantibus cibos & lectos apparabat: si lecti, alioqui multi, non suffice-
rent, sternerat humi pannos, ita ut nulli deesset commodus captanda quieti locus: cre-
bros quoque excitabat ignes & suffitus grati odoris, spargebat multum aceti in tota fe-
rè domo, ut corruptus aer saltem aliqua ex parte corrigeretur, libentiusq; ministri su-
am operam egrè affectis nauarent. Non est autè passus benignus Deus, ut inter tot labo-
res, vigilias, incommoda infinita Bernardinus vnquam aduersa laboraret valetudine
sed semper promptus, alacer, vigil & indefessus, dictis & factis confirmabat tum ægros,
tum illorum ministros.

Mirè serua-
tur à Deo.

Cap. 13.

Corripitur
febre acerr-
ma.

Cum iam autem mensibus quatuor & eo amplius in ea domo sedulo ministrasset,
pestisque sopita esset, domum se recipit. Ecce autem, quemadmodum ipse Christum
Dominum in pauperibus eius morbo laborantibus, sicut diximus, crebro visitarat: ita
Christus, bonus & pius Dominus, rursus illum visitat. Nam ubi ab hospitali illa domo
recessit, paulò post acerrima cepit exerceri febre, idque deimprovisò in ædibus nobi-
lis viri Hildebrandini de Manetis, qui ei erat amore & benevolentia coniunctissimus:
ubi sanè ad menses quatuor decubuit, patientissimè eam morbi molestiam, vel po-
tius Domini Iesu visitationem ferens: in qua hoc præcipuum ei molestiam adferebat,
quòd videret alios ipsi ministrantes molestia affici, licet illi promptissima charitate ei
inferuissent: Inter quos Tobia, tanquam pia mater, & Iustina de Manetis, matrona no-
bilis, ab eius latere ferè nunquam recessere. Cum esset autem ea febre liberatus, non
remisit studium pietatis & humanitatis. Amita eius Bartholomæa, matrona venera-
bilis, vxor quondam nobilis viri Trogliardi de Ptolomeis, iam propè nonagenaria, &
cæcitate & neruorum dissolutione laborabat, nec ex lectulo surgere poterat. Hanc ut
cognouit obitu cuiusdam pij socij sui necessaria opera & ministerio destitutam, reli-
giosus & delicatè alioqui habitudinis iuuenis statuit illi suis manibus necessaria officia
impendere: id quod re ipsa quoque præstitit, nullaque habita ratione earum rerum,
quæ nauseam sibi & tædium adferre possent, tanquam parenti suæ officiosè illi in om-
nibus inferuuit. In quo ministerio anno integro & eo amplius versatus est, donec o-
ptima matrona, persoluto naturæ debito, migravit ad cælos. Fuit hæc Bartholomæa
cum primis veneranda, spiritalis, & Deo deuota foemina, quam etiam multi pro san-
cta haberent. Vixit longo tempore in S. Augustini instituto & regula, ieiunijs, vigilijs,
precibus & sui corporis macerationibus vacans, Deoque perpetim gratias agens. In
sacris concionibus cum audiret nomen IESU exprimi, non potuit continere sese, quin
crebro illud mellitissimum nomen repeteret cum singultu, rauca voce, accentu
stridulo. Quamuis esset sapientissima, at tamè videbatur non nunquam præ spiritus fer-
uore quasi insanire ad recordationem nominis Iesu, qui illi semper in corde, semper
in ore erat, cui etiam sæpè in lecto iacens, laudes alta & clara voce promebat. Sunt ple-
rique in ea sententia, quemadmodum lachrymas beatæ Monicæ S. Augustinus con-
uersus est ad Dominum: ita huius à Deo benedictæ mulieris preces & lachrymas, quas
multis annis pro Bernardino ipsi charissimo fudit, id diuinitus impetrasse, ut in via Dei
magis ille proficeret, magisque confirmaretur. Hortabatur eum semper, ut monasti-
cum institutum complecteretur, præsertim Eremitarum, sub regula beati Augustini
Christo militantium in coenobio valde religioso, quod de Lereto vocant, in quo erant
patres venerandi & spirituales. Porrò Bernardinus eius admonitionibus illectus, cum
illis religiosus viris libenter conuersabatur, placebantque ei vsque adè mores illorù
& vita laudabilis, ut probabilis coniectura sit, eum monasticum habitum apud illos in-
daturum fuisse, nisi illum retinisset amor erga hanc Bartholomæam: quam, donec
esset in humanis, dilexit ut matrem, nec eam deferere voluit.

Bartholo-
mæa egre-
gia fami-
na.

Eius preces
quid Bernar-
dino contu-
lerint.

Cap. 14.

Priuatimpe-
riclitatur vi-
res suas mul-
tis modis.

Postquam autem illa vita sancta est, Bernardinus ad sanctiorem viuendi rationem
adspirans, cum nec dum deliberasset, quod genus monasticæ religionis potissimum
deligeret, decreuit habitare secum, ut ita priuatim commodius & certius experire-
tur ea, quæ oporteret non ignorari ab eo, qui regularem, ut vocant, vel monasticam
Deoque magis gratam vitam esset amplexurus. Elegit autem domum quædam iuxta
portam de Tris, & in loco occulto sacellum exiguum sibi constituit, posuitque in eo
altare cum imagine Christi à cruce pendens. Ibi precibus, vigilijs, ieiunijs, flagello-
rum ictibus, cilicio, alijsque pietatis exercitijs sese afficiens, idque & crebrius & seuerius,
quam antea cõsueuisset, accuratissimè vires explorauit suas, etiam vsque ad herbarum
victum & aqua potum sese periclitans. Lektionen eius, cum ferè omnes studio haberet,
in sacris libris deuotione plenis, consummabantur: illis lætabatur, illas ià toto pectore
complectebatur. Piorum hominum, quorum esset spiritalis conuersatio, plus solito cõ-
sue-

ſuetudine delectabatur, illorum in primis, in quibus virtutum exempla relucebant. Interim ſæpè animo pertractans, ad quod vitæ genus ſe potiſſimum conferre deberet: non raro toto corpore proſtratus, crucifixum Dominum rogauit, vt ipſi largiretur gratiam, viam & vitam poſſiorem deligendi, quam eius benigno fretus fauore ſectaretur. Puto autem planeq; mihi perſuadeo, ita ei reſponſiſſe crucifixum: Fili Bernardine, en tuiſe cernis hic me nudum à cruce ſuſpenſum. Si ergo amas me & me imitari vis, affigaris & ipſe nudus cruci tuæ, ſicq; me ſequaris: meq; haud dubiò inuenies. Atq; hoc ille intelligens, & ſæpiùs expendens, cum aduerteret Chriſti crucifixi hoc longè optimum eſſe conſilium, quo nullum aliud melius, nullum ſalubrius poſſit reperiri, illud toto pectore ſtudit in opus conferre. Cum autem Seraphicum illum patrem Franciſcum, Chriſti nuditatem, paupertatem & crucem excellentiſſimè ſectatum nõ ignoraret, ſub eodem beatiſſimo patre, Chriſto militare conſtituit.

Sub hac autem mentis deliberatione adhuc poſito, cum necdum certò perſpiceret, quam vitam ingredi deberet, piſſiſſimus Saluator, qui confugientes ad ſe non deſerit, ſed ad ſalutarem deducit viam, poſt ſolitas preces ſerotinas obdormienti hanc viſionem obtulit: Videbatur ſibi Bernardinus apud fontem quendam, extra vrbs mu-
ros non longè à patrum Franciſcanorum cœnobio diſtanti, videre palatium quod-
dam valdè elegans & amplum, fenestris luculentum, in ipſoq; intus ignem accenſum, qui omnia ferè palatij viſcera inflammaret, perque fenestras omnes flammæ erum-
pentes, vna duntaxat dempta fenestra, quæ ſola cum vno cubiculo ſeruata videbatur. Tum præterea per fenestram illam videre ſibi viſus eſt intus virum quendam S. Fran-
ciſci habitu indutum, eumq; vt ignis præſens periculum deuitarer, ad fenestram ac-
cedentem, & ex illa præcipitare ſe volentem: porrò ob ingens præcipitij diſerimen cla-
mantem magna voce: Franciſce: ſicq; ſecundò & tertio intrò reuertentem, rur-
ſuſq; ad fenestrâ venientem, & præcipitio dare ſe volentem, ſed præ timore minimè auſum, clamantem: Franciſce. Ad extremum vidit totum illud palatium ignibus ab-
ſumptum, præter cubiculum & fenestram illam, ad quam vir ille Franciſcum in clami-
tans, ſaluus manſit. Hanc viſionem ſecum penſitans Bernardinus, ſic eam interpreta-
tus eſt, quòd Dominus ea id ſignificare voluerit, poſſe ipſum beatiſſimi patris Fran-
ciſci ope ſubnixum, carnis, mundi & dæmonis flammæ euadere.

Per id tempus fuit Senis quidam admodum reuerendus pater Franciſcanus, Iohannes
*Piſtorius, vitæ ſanctitate illuſtris. Is ià antè triginta annis in Boſnæ prouincia aduerſus
hereticos deſudârat, è quibus multos conuerterat: ſacra etiam Hieroſolymorum
loca viſerat, & pleraque alia non ſine multa animi pietate: iamq; grandævus
domum erat reuerſus, fuitq; inſtitutus cuſtos Franciſcanorum Senenſium. Multa
enim pollebat ſapientia, noueratq; prudenter conſulere. Bonus erat odor fa-
mæ ſanctitatis eius. Ad eum properè acceſſit Bernardinus, aperuit ei totum pectus
ſuum, rogauit obnixè vt ipſum ad ſuam ſodalitatem admitteret.

Lætabatur his grandævus pater & exultabat: quippe qui multa didiciſſet de
optimis moribus eius, cerneretq; tyronem CHRISTI ætate iuuenem, robu-
ſtum corpore, facie formoſum, non mediocriter omni literatura inſtructum, ſi-
de integrum, ſpiritu ſeruentem. Quibus etiam permotus, non deſiit precibus eius. At
Bernardinus incredibili affectus hilaritate, totum ſe eius conſilio & voluntati permi-
ſit, diſtraxitq; vt dictum eſt ſuprà, omnes opes ſuas, contempſit generis nobilitatem,
ſanctaque armatus paupertate, nudus pro Chriſti amore deuium Aegypti iter re-
liquit, & in ſanctæ religionis eremum ſeſe abdidit, cupiens cum Chriſto tollere cru-
cem in humeros ſuos.

Acceptit autem ab eo, quem diximus, patre habitum monaſticum in cœnobio Se-
nenſi Franciſcanorum, anno Domini milleſimo quadringenteſimo, quarto, ætatis ſuæ
viceſimo ſecundo, tota ciuitate Senenſi multum inde & ædificationis & admirationis ca-
piente. Cum autè pater ille ſenex vili eſſe habitu indueret, & horrida reſti cingeret, diui
nitus doctus propheticè de illo corâ omnib; dixit clara voce: Adiunctus eſt ad nos ho-
diè ſtrenuus & gnarus miles, qui multas comportabit fruges in horrea Domini, erit.
que Ordinis noſtri decus & ornamentum. Non diu poſt ſentiens Bernardinus ſe il-
lo in loco non poſſe Deo tranquillo animo ſeruare conuenienter Regulæ ſancti
Franciſci, quòd homines ſeculares quotidie eò aduentarent, & quædam aliæ cau-
ſæ rationabiles ipſi ſuppeterent, ex conſilio memorati Patris exceſſit è patria ſua,
cuſq; fretus benedictione, ad eos obſeruantes iucundiſſimo animo commi-
grauit, qui in Columbarij antiquo monaſterio degebant, quod ſitum erat haud
procul

Cap. 15.

Viſio Ber-
nardini.

Cap. 16.

*Piſtorius

Bernardino
petit admit-
ti in ſodali-
tem Fran-
canorum.

Cap. 17.

Prophetia
de illo.*Pro. ſen-
lege Senenſi.

procul stans in obscuro nemore, ab omni mundi strepitu separatam, ijs inprimis ac commodum, qui vitam vellet contemplationi deditam consecrari, & S. Francisci institutum experiri. Morabantur illic sanè viri admodum religiosi & sancti, Deo nocte ac die seruientes: quales tunc rari valde erant in Italia ob miserè collapsam eius Ordinis monasticam disciplinam.

Cap. 18.
De itinere
Lumbardij
cenobio,

Virtutes
eius.

In eorum sodalitatē cupidissimè se recepit Bernardinus, & cum illis carnem suam crucifixit cum vitijs & concupiscentijs, virgisque & flagellis asperis castigauit. Summoperè conuenerat perficere exprimere vitam Euangelicam, & propter Christum alienè se submitit voluntati. Primo anno probationis nihil prorsus habere voluit, præter cucullum, subligaculum & cingulum nodosum: adeoque magnos habuit in virtutibus progressus, vt quamuis omnium postremus esset, ardentem lucernam & totius sanctitatis speculum fratribus sese exhiberet. Erat monastici Canonis obseruantissimus, moribus fuit optimis & modestissimis non mediocriter eo nomine charus fratribus vniuersis. Mirabantur illi pœnitentiam & asperitatem vitæ eius, singularem mansuetudinem, & erga omnes humilitatem. Nullum tam molestum aut vile & contemptibile fuit opus, quod Bernardinus suis manibus non libenter exequeretur. Inseruiebat ægrotis fratribus, ferebat suis humeris emendicatas panis & vini eleemosynas, nudis interim incedens pedibus etiam longissimo itinere.

Ieiuniamul
ta.
Vigilia.

In ædibus sacris instar angeli sese gerebat, laudans, cantans & obsecrans Deum sine tepore vlllo, nocte ac die. Non solum ea seruabat ieiunia, quæ præscribit Regula, sed quasdam ijs addebat Quadragesimas alias, interdum solo pane & aqua ijs contentus, corpus suum vigilijs & flagellis edomans. Propter Dominum I. E. S. V. M. vir humilis cui libet se morigerum & obsequentem præbebat, seipsum peccatorum omnium, qui in terris essent, vilissimum atque deterrimum existimabat. Atque ea causa cum infinitis suspirijs & gemitibus precabatur veniam coram imagine crucifixi Saluatoris, magnas illi gratias agens, quòd ad hoc vitæ institutum ipsum vocasset, in quo posset ei tranquilla conscientia, firmaque spe & fiducia seruire. CHRISTI passionem tam acerbè deplorabat, vt præ dolore moriturus videretur.

Condolen
tia erga vitã
& passionẽ
Christi.

Cum multa condolentia commemorabat eius vitam, peregrinationem, famem, sitim, æstus, frigora, vincula, flagella, contemptum, cruciatum, valde mirabatur illum præ immenso amore pro nobis ferentem crucem, nudum à cruce manibus pedibusque confixum miserè pendentem, miserandum in modum vulneribus faucium, & in tantis cruciamentis nostra causa morientem. Doloris gladio cõficebatur, cum secum reputaret tristissimam illius matrem exanimè corpus eius excepisse in sinum suum. Eiusmodi pijs & salutaribus cogitationibus & meditationibus inflammabatur animus eius ad ardua & corpori molesta ac dura exercitia & opera amplectenda.

Cap. 19.

1. Cor. 3.

Adeò verò studiosè in ea incumberebatur opera, quæ mundo humilia & despicabilia videntur, seipsum planè contemnens, & generis sui nobilitatem pro nihilo ducens, vt homines plebei, qui antè eum nouerant, non alio quàm infanti & stulti loco eum haberent: quò ille impensius lætabatur, sciens dictum ab Apostolo: Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens. Sapientia enim huius mundi, stultitia est apud DEVM. Cum adhuc nouitius aliquando cum socio fratre inuideret Tobiam cognatam & spiritualem matrem suam, quendam illic offendit consanguineum suum, molestissimè ferentem, quòd factus esset Franciscanus, multaque ipsi conuicia & probra inferentem, & inter cætera sic dicentem: Sperabamus nos te honestè in seculo victurum, & fecundam uxorem quandoque ducturum, prolesque ex ea elegantes procreaturum, nostramque familiam opibus & honoribus aucturum. Ecquid verò aliud est cucullatus monachus, quàm porcus saginarius, & qui sine cura vlla otio & desidie deditus alienis laboribus se saginet? Audiebat hæc sedatissimo animo vir sanctus, tandemque ei respondit comiter & modestè de seipso vaticinans: Equidem fallacem hunc contemno mundum cum omni fastu & pompis eius, ac nihilo minus tantum ex me honoris accedet generi nostro, vt in hac vrbe nulla vnquam familia extiterit, quæ cum nostra possit honore, sublimitate & fame celebritate comparari. Inde valedicens cognatæ suæ, ad cœnobium redijt, magis expetens propter Deum ignominia affici, quàm populi prædicatione efferri.

Iudicium
huius mun
di de mona
chis.

Eunte illo quandoq; cum fratre per plateas vrbis Senensis, petulantes pueri à tergo illudebant ei, & in eius nudos calcaneos lapillos iactabant. Nudis enim ingrediebatur pedibus, & tunica non attingebat tibias, vt plus ex frigore molestiæ caperet. At ille ne semel quidem respiciens, nec quicquam omnino commotus, pergebat itiere suo, perinde ac si surdus ac insensibilis esset. Socius verò id indignè ferens: Non aduertis, inquit, quod isti insolentes pueri faciant? Respondit vir sanctus: Faciant illi quicquid libitum erit eis: materiam nobis exhibent, vnde sempiternæ gloriæ coronas nobis texamus. Dum enim affligunt nos, exercendæ patientiæ nobis occasionem suppeditant: qua patientia possidemus animas nostras, & cælorum regna promeremur.

Cap. 20.

Contēnit
iniurias pe-
tulantium
puerorum.

Luc. 21.

Anno autem probationis exacto, ipso Natiuitatis beatissimæ Mariæ solenni die palam & solenniter professus est monasticam vitam, in manibus præfecti sui, quem Guardianum vocant, promittens se omnibus diebus vitæ suæ ad præscriptum Regulæ sancti Francisci in obedientia, paupertate & castitate victurum.

Coactus deinde fuit etiam sacerdotio initiari, primumque sacrum fecit in matris DEI natalitio die, tanquam eius legitimus capellanus, ac deinceps quotidianè Missam celebravit cum multa animi deuotione & ardenti charitate. Mirè enim diuino erat amore incensus, Sitiēbatque mortalium omnium salutem, accuratè secum pensitans, quare Deo posset in hac vita gratissimam operam nauare.

Initiatur
sacerdotio.

Cap. 21.

Cum autem sic secum ipse commemoraret, quanta hominum causa fecisset CHRISTVS, quantoperè in eam incubuisset curam, vt homines à peccatis retraheret per seipsum, per Apostolos, Martyres, Confessores, Virgines, vt eorum bonis exemplis & institutionibus ad pœnitentiam & vitæ emendationem incitarentur: grauem ille crucem hanc in suos recepit humeros, vt omnium animas lucrifaceret: feruentique spiritu egressus è monasterio, ad propinquum castrum rebus pauper accessit, populoque prædicauit pœnitentiam non subtili sermonis curiositate, sed sancti spiritus virtute, imitans beatissimum patrem suum Franciscum. At tamen præ eximia animi humilitate nec ausus fuit asque Superioris permisso concionandi munus obire, nec etiam vt id ipsi permitteretur expetere. Sed cum non possit abscondi ciuitas supra montem posita, superior eius, quem Ordinis Ministrum vocant, cognita eius excellenti sanctitate, insigni deuotione, præclara in diuinis literis eruditione, concionandi prouinciam ei demandauit. Quam ille humiliter suscepit, non ignorans Deo pergratum esse, vt salutiferis sermonibus ad eum miseris mortales reduceret, quos ab illo hostis tartareus ad omne genus flagitiorum & ad mundi huius voluptates abstraxisset. Primam concionem suam habuit ipsis ferijs Natiuitatis præstantissimæ Virginis in honorem illius, sub primo sacrificio suo.

Ardet desi-
derio salu-
tis animarū

Matth. 5.

Cum autem experientia didicisset, execrabilem satanam multos ipsi tendere laqueos, quibus in sagenam suam eum adduceret, nisi multa vteretur vigilantia & circumspectio: egregiè aduersus eius insidias sese communiuit, cum Apostolo castigans corpus suum nec aliquid de vitæ eius asperitate remittens, ne alijs prædicans, ipse reprobus efficeretur. Non deerant tum, qui à suscepto hoc concionandi salutari studio & opere illum reuocare niterentur propter corporis eius teneritudinem, quæ non sineret eum ad loca diuersa proficisci: itemque vocis raucedinem, quæ procul audiri non posset.

Cap. 22.

1. Cor. 9.

Et ille quidem propemodum ijs assensus videbatur, nisi conscientia reclamasset, cui oblectari non debuit Valdè enim absurdum & ab omni ratione alienum fuisset, si pereunti mundo Dei verbum subtrahere voluisset. Interim animi dubius, quid potissimum sequeretur, ad Deum confugit, sublatisque in cælum oculis, obnixè eum rogauit, si quidem gratum ipsi foret, vt in concionandi functione permaneret, vt propter Sanctissimæ matris suæ merita sanaret vitium gutturis ipsius, quod voci eius magnum afferebat impedimentum. Quando autem facile à Deo obtineri potest, quod ab illo præordinatum est, & vt D. Gregorius ait, diuina prouidentia sic constituit, vt electi DEI amici precibus impetrent, quod ille ab initio dare eis decreuit: DEVS ob intercessionem matris suæ ingenti miraculo è

Sententiæ
est nō ipsa
verba S.
Gregorij.

gut.

gutturē eius depulit vitiū illud immisso in guttur ignito globulo, quo linguæ raucedo excocta & curata fuit.

Cap. 23.

Inde verò tanto animi studio nouum ille concionandi munus executus est, vt nulla ratione satis id explicare queam. Amabat ille summoperè corporis castitiam & integritatem, id quod sine insano liuore serpens tortuosus ferrè non potuit. Erant tunc Senis duo honesti coniuges, qui illum mirè diligebant. Sensit hoc tartareus impostor, & alterius, id est, fœminæ amorem corrupit, vt sanctum virum libidinosè diligeret. Ait enim S. Bernardinus, nullum in hac vita reperiri, etiam si eximia sit sanctitate & perfectione, cui non impuræ quædam cogitationes incidant: sed nostri arbitrij est, vel respicere vel assentiri. Cum ergo Bernardinus quandoque panis emendi causa exisset, hæc fœmina illum ad se accersuit: eoque ingressa fores clausit, & ait: nisi te accommodes iam voluntati meæ, equidem insigni te ignominia afficiam, dicamque te mihi vim afferre voluisse. Tum Bernardinus in eas se angustias coniectum cernens, tota animi deuotione intra se rogabat Dominum, vt in tam præsentis periculo ipsi non deesset. Facinus enim illud valdè execrabatur. Non neglexit Deus preces serui sui: suggestit mox consilium, vt diceret mulieri, si vellet ita fieri, vt se vestibus nudaret. Dixit hoc ille, nec mulier distulit. Interim profert ille flagellum, quod apud se habebat, apprehensamque fortiter fœminam, egregie cædere ac cœpit, nec desistit, donec ardor libidinis in ea extinctus est. Ea causa impensius deinceps mulier amauit sanctum virum, itemque maritus eius, vbi is comperit rem ab eo gestam.

Fœminam
ipsam libidinose
amantem egregie
coerct.

Cap. 24.

Posteà Bernardinus à præfecto domus hospitalis sancti Honorij, quod est extra muros Senarum, petijt locum aliquè sibi donari, in quo pro se & fratribus suis parua habitationem extrueret. Concessit ille, de Pontificis Maximi & domus hospitalis consensu locum Bernardino, vbi is monasterium condidit, quod vsq; in præsens illic cernitur commoda structura, cum eleganti templo & alijs ædificijs. Huius cœnobij primus ipse Guardianus siue præfectus fuit, gnauius portans onera die ac nocte, potiusque in se recipiens, quam in alium transferens labores. Apportabat ligna, lapides, calcem, nihil parcens tenero corpusculo suo. Libens quoque exibat ad petendas elemosynas. Quando domi erat, semper cum fratribus ad templum accessit ijs horis, quibus diuina officia peragebantur. Quod si adeo esset occupatus, vt ijs adesse non posset, preces Canonicas cum socio fratre admodum reuerenter & deuotè persoluebat. Crebrò totas noctes duxit in somnes, in secreta quædam loca sese abdens, atque illic vacans deuotioni suæ. Perpetuò aut legendo, aut meditando, aut orando, aut diuina contemplando occupatus erat. Sæpè pugnis suum tundebat pectus, vilem peccatorem se pronuncians. Dirè cruciabat corpus suum, & humum lachrymis madefaciebat, vt peccatoribus Deum propitium efficeret. Non raro attentissimè & summo animi dolore contemplans Christi ignominiosam mortem, pretiosumque sanguinem fusum pro nobis, in crucis formam se humi extendebat, vt cum Christo foris & intus sese crucifigeret. In adhortationibus suis, publicisque concionibus, magno semper studio excitabat auditores, vt se gratos exhiberent, passioni & morti Saluatoris, deuotionemque & reuerentiam præstarent sanctissimo nomini, I E S V, quod est super omne nomen, & in quo omne genu flectitur, cælestium, terrestrium, & infernorum: neque aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.

Extruit monasterium.

Exercitia eius.

Philip. 2.
Act. 4.

Cap. 25.
Psalm. 67.

Præpotens Deus, qui est mirabilis in sanctis suis, in viro hoc & per virum hunc, dum in terris inter homines versaretur, mira operatus est, & admirandum in modum ad vitæ cælestis gaudia degustanda eum sustulit. Cum enim concionandi onus iam susceptum prosequi cœpisset, tanto animi feruore & studio conciones habuit, vt nomen eius non solum in Italia, sed toto etiam orbe celebraretur, tam ille efficacibus & grauius utebatur verbis, vt faciliè posset animaduerti, spiritum Dei loqui per os eius. Conciones suas solebat in tres aut quatuor distribuere partes. Perorabant autem singuli eius habere conciones, & beatiores se existimabant, si daretur copia eas describendi. Libelli eius per regiones omnes spargebantur, per Hispaniam, Galliam, Angliam, Hyberniam, Scotiam, Germaniam, Hungariam, Cyprum, Asiam, Græciam, per Orientem quoque & externos populos: qui acumen ingenij, intellectus perspicacitatem, sensus subtilimes & vitæ eius sanctitatem non mediocriter admirabantur. Vbiuis locorum eius fiebat mentio, & se longè lateque diffuderat fama eius, quam Dominus præclaris miraculis confirmabat.

Feruar & pondus concionum eius.

Cap. 26.

Ita ille sancti spiritus perfusus rore, feruentissimus Dei præco factus est in Italia, & Gal.

& Gallia Cisalpina, in nouæ lucis euectus montem. Cernens autem multam esse messem, sed pro dolor operarios paucos, vrbes, castella & pagos omnes peragrauit, annuncians pigris & desidiofis mortalibus sanctissimum nomen IESV: quod nomen vas electionis Paulus portauit coram gentibus, & regibus, & filiis Israel: vt per hoc saluiferum nomen à Deo gratiam impetrarent & misericordiam, quò per veram poenitentiam corrigerent malam vitam suam. Ea tempestate tota Italia iam planè iacebat obruta vitij & flagitij, oblita piarum adhortationum, quas olim acceperat. Omnes in id toto incumbabant pectore, vt possent multas sibi coaceruare opes. Nulla cernebatur deuotio in religiosis & ecclesiasticis, nulla fides in plebeis, nulla misericordia, modestia & disciplina morum nulla. Iactabant alij in alios maledicta, obstinatis animis odio & liuore se inuicem prosequabantur, in duas factiones distracti. Interclusa erant itinera à latronibus, mare infestum pirata habebant. Guelphorum & Gibellinorum immodica insolentia passim adeò sauebat & grassabatur, vt fraterno sanguine plateæ maderent. Ecquid verò possit atrocius commemorari: Parentes suas iugulabant proles, latabanturque se illos, qui diuersa essent factionis, laqueo praefocasse. Tanta existerat infidelitas & impietas, vt instar ethnicorum plus deferrent tempori, quo essent struendi domos, quam Dei præceptis obseruandis. Mûdus plenus erat veneficijs & incantationibus, damnataque curiositate futura cognoscendi, & sanandi morbos. Quæ si quis reprehendere voluisset, miserè conspuebatur & irridebatur. Rarò festis diebus ibatur in templum, vt Missa audiretur. Nemo verebatur leges, quibus alearum ludus interdicitur. Properabant omnes ad loca illa, vbi alearum feruebant iactus. Internosci non poterant dies profesti vel operarij à festis, quò festis diebus plures irent per plateas oscitabundi & vagabundi. Omnibus his malis magnam ansam, multaque fomenta præbebat schisma, quod tum in sancta Ecclesia ad annos quadraginta durauerat.

Actorum 9,
Prædicat v-
bique no-
men IESV.

Pessimus I-
taliae status.

Hæc autem conspiciens Sanctus Bernardinus, valdè miserabatur pereuntis mundi pericula. Itaque fiducia sua in Deo collocata, ibat per regiones & ciuitates, annuntiabat hominibus virtutes & vitia, gloriam & pœnas sempiternas. Tanta autem diuinæ gratiæ largitate perfundebatur, vt diligeretur ab omnibus & honoraretur, & cum multa reuerentia exciperetur & auscultaretur, haud secus, atque quidam CHRISTI IESV Apostolus. Tantus hominum cœtus ad eum audiendum confluere solebat, vt summo manè ad concionis locum properarent, quò commodum sibi possent locum vendicare: quodq; eo maius est, nonnunquam aduentabant complures à triginta miliaribus, incredibili desiderio incensi audiendi conciones eius. Quotidiè verò ante concionem cum multa deuotione Missam celebrabat, animo in Deum subleuato. Properabant omnes, & sacris initiati & laici ex pagis & oppidis, vt eum audirent concionantem: sperabantque sancti spiritus gratiam in ipsos descensuram, vt olim in Apostolos & credentes.

Cap. 27.

S. Bernardi
nus dñi stre-
nue, cœcio-
natur, om-
nibus vene-
rationi est.

Acto. 2.

Neque id sanè mirum, quando ille præco Dei admirabilis, sancti spiritus vnctus gratia, adhortabatur suspirabundos auditores ingenti voce, vt agerent poenitentiam, Deumque iratum ieiunijs & lachrymis sibi conciliarent. Verba eius & suauia erant, & efficacia, instar radiorum igneorum penetrabilia, corda omnium ipsum audientium emollientia, omnemque animorum duritiam conterentia. Vox eius admodum sonora & clara fuit, ita vt & propè & procul posset distinctè percipi. Sermo-nes illius haudquaquam inanes erant, aut mundani vel mendaces & ridiculi: sed diuina pleni fecunditate, quibus lapidea quæuis pectora colliquefcerent, atque emollirentur ad agendam cum acerba animi contritione veram poenitentiam: pij verò omnes diuino amore inflammarentur. Penetrabat enim spiritus eius mortali-um omnium intimos pectorum recessus.

Vis verbo-
rum eius.

Hinc fiebat, vt sua peccata cum multa contritione confiterentur, digneque & reuerenter perciperent sacrosanctam Eucharistiam, qui multo tempore nunquam ad sacram communionem accesserant. In summa, dicendo nemo consequi possit, qui fructus ex ijs beati viri concionibus, enati sint apud homines Christianos. Nec facile scripto comprehendi queat, quot vrbes, respublicas & homines odio & liuore prorsus obturatos, ad pacem, tranquillitatem & concordiam reduxerit: quot petulantes adolescentes & lasciuas foeminas, è foedissimis carnis voluptatibus, quibus computruerant, ad honestam & castam viuendi rationem reuocãrit. Iubebat, vt festos dies, quibus solebant vacare manuum laboribus, ad Canonum præscriptionem obseruarent.

Cap. 28.
Fructus con-
cionũ eius.

Docebat populum, vt sacras artes & sacerdotes in ijs ministrantes venerarentur. Multas honestas, sed inopes puellas curauit matrimonio tradendas, apud locupletes à se conuersos id efficiens, vt bona dote afficerentur.

Videre licebat inueteratas inimicitias ad mutuam confessionem & benevolentiam redigi, quod alioqui incredibile videbatur vlla via vel consilio quenquam consequi posse. Cernere erat foeminas pias & Deo deuotas, mundi pompis & vanitatibus haestentis deditas, ponere torques & catenas aureas, abijcere specula & vnguenta, negligere capillorum compositionem, respicere ornamenta, quibus antea, ceu lasciuæ & impudicæ mulieres, perniciosissimè in sui damnationem abusa fuerant. Instrumenta omnium ludorum vitiorum, tabulas lusorias, taxillos, laruas, & id genus alias mundi vanitates maximo numero ad sanctum virum adducebāt, vt faceret illis pro suo arbitratu. Ille verò in foro igne extructo, ea omnia combussit. Foeminas in lupanaribus flagitiosè viuentes ad poenitentiam suis sermonibus permouit, quibus ad contrahenda matrimonia è communi aratio dotes liberaliter tribuebantur. Vsurarij, piratae & latrones ad meliorem frugem se recipientes, agebant poenitentiam, restituebantq; malè parata, quorum summa nonnunquā excedebat mille aureos ducatos.

Cap. 29.

Ad eò tum Princeps mundi huius extrudebatur è regno suo, & Christiana religio exaltabatur. Condebantur Xenodochia, defendebantur viduæ & pupilli, res omnes præter ius fasque conquisitæ restituebantur. Multi viri & foeminae, contempto mundo & fallacijs eius, abiectisq; non paruis facultatibus suis, crucem poenitentiae complectebantur, in paupertate & diuersis monasticis institutis Domino seruietes. Multa quoque noua extruebantur monasteria, collapsa instaurabantur, tum intus, tum foris. Quis verò certum possit inire numerum, partim nobilium & præclarorum adolescentum, partim matura ætate & barbatorum virorum, qui se in cœnobis receperunt, vitam sectaturi religiosam, vt Deo fideliores possent exhibere famulatum? Franciscanorum sanè ab ipsis fundamentis non pauca, eaque eleganter condebantur cœnobis, in quibus Regula sancti Francisci sub Bernardino obseruaretur. Quæ quidem obseruantia ex eius odorifera sanctitate vsque ad eò magna illo viuente accepit incrementa, vt viginti parua monasteria in quibus tota Italia plùs minùs centum viginti fratres morabantur, cum hac obseruantia sub Bernardini primis monasteria vite initijs instaurata est, sub finem vitæ eius in tantum aucta fuerint, vt trecenta numerarentur cœnobis, & in ijs fratres amplius quinque mille, præter eos, qui illo superstitè decesserant è vita, in sola Italia, quorum non erat minor numerus. Quòd si verò ea quoque cõmemorare velim monasteria, quæ reges, principes, & alij potètes viri toto orbe pro fratribus Obseruantibus exadificanda curarunt, in quibus erat copiosissimus fratrum numerus, rem aggressurus sum, quæ vires meas longè superet. Habitant enim Obseruantes fratres non solum apud Christianos, sed etiam inter Barbaros & infideles canes, orbem vniuersum lucidis exemplis suis illustrantes. Atque hinc perspicuum fit, completum vaticinium reuerendi patris illius, qui Bernardinum monastico habitu induit, quando ait ingentes eum fructus in sancta Ecclesia allaturum. Surrexit enim tanquam alter Elias, quasi ignis, & verbum ipsius, quasi facula ardebat, torpentia corda diuino inflammans amore, vt peccatorum omnium remissionem consequerentur, & Christi vitam & doctrinam imitarentur. Elegit eum Dominus, populoque exemplum proposuit, & signum conspicuum, in quod intenderent, cuique sese imitando conformarent.

Trecenta monasteria Franciscanorum in Italia sub ipso.

Eccli. 48.

Cum autem Hiero solymam missus fuisset vir sanctus, factus est eius loci & etiam in Bethleem Guardianus, & terræ sanctæ Commissarius. Eo verò tempore, quo fuit

Cap. 30. Mittitur in terram sanctam.

Prouincialis Vicarius Tusciae, multa reformauit cœnobis, nouaque suscepit, tota Italia fratrum augens numerum concionibus & optimis moribus suis. Sub eius visitatione quædam cõstructa fuere S. Claræ monasteria primæ Regulæ, multaq; alia secundæ. Quæ antea ceu indomita vixerant sanctimoniales, eius cura reformatæ sunt. Quando è Tuscia profectus fuit, vt verbum Dei prædicaret Venetijs, in ditione Mediolanensi, Genuæ, Veronæ, Mantuæ, Placentiæ, Parmæ, & in toto Ducatu Ferrariensi, alijsque locis, passim in vrbibus condebantur noua fratrum de Obseruantia monasteria, totoque orbe mirè propagati fuere Sancti Francisci tres ordines, siue tria instituta. Etsi autem probè ille eruditus erat omni seculari scientia, philosophia morali, & iuris cognitione, at tamen vltra modum illustrabatur diuinæ sapientiæ lumine, ita vt quæstiones & argumenta omnia sapientissimè dissoluere, prudenter exponere, & intelligentia comprehendere posset. Quando autem hominum malignorum

rum sua importunitas nunquam oriosa est, sed edaci percita liuore, innocentibus comparat laqueos & insidias, & dente canino rodit illos: contigit aliquando Bernardinum cum multo spiritus feruore habere sermonem apud populum, multosque eo sermone conuerti: qua re latabatur ille non minimum, Deum laudans pro gratia illius. Solebat autem sub finem concionum suarum populo tabellam spectandam proponere, idque in primis religiosè ac piè, in qua pictum erat dulcissimum nomen IESV literis aureis, solis radijs vndique cinctum: porrò populus illud sacratissimum nomen flexis genibus deuotissimè adorabat. Id verò conspicati quidam æmuli eius, diuino honori & salutis animarum inuidentes malitia deprauati & peruersi, quotidie ad eius conciones veniebant acti & incitati nequitia & malignitate sua, ut quippiam ex eius ore raperent, vnde ei possent accusationem struere, & apud summum Pontificem falsò illum deferre. Annotârunt autem per calumniam falsas quasdam sententias, quas ab illo è suggestu prolatas fingebant de suauiissimo nomine IESV scilicet, quàm habeat fides Catholica.

Patitur emullos & obreñatores malignos.

Adiungebant ijs falsa quadam commenta vel interpretationes, ut coram Pontifice in hæresis crimen eum vocarent. Quod quidem etiam factum ab illis est coram Martino V. adhibitis ad sua commenta etiam malignis & falsis testibus quibusdam. Atque ea causa statim accersitus est à Pontifice Bernardinus, isque nihil cunctatus, cum multo populo Viterbio profectus est Romam. Vbi mox ad Pontificis pedes humiliter se abiicit, plenus multa erga DEVM fiducia. Pontifex autem acriter in eum inuectus, ait, si quidem res sic se haberent, ut de illo relatum sit, non eum impunè id laturum, sed benè acriter castigatum illum iri, tanquam temerarium Ecclesiasten, & pestifera hæresis propagatorem. Interdixit quoque illi sacris concionibus, & ne nomen IESV populo ostentaret, donec re examinata, certi aliquid compertum esset. Interea multi docti viri, & sacre Theologiæ magistri, in omnes libros eius, quos ex diuinis literis collegerat, accuratè inquisierunt, num quæ ijs lateret hæresis, nõsse cupientes. Alij quidem Franciscani doctores Theologi acutis disputationibus Bernardinum tuebantur: sed ille tam immanem iniuriã causa amoris Christi patientissimè tolerabat. Cum autem in scriptis eius nulla posset reperiri hæresis, Pontifex probè animaduertens omnem illam accusationem odio & liuore in Bernardinum comparatam, quippe qui in verbis suis inculpatus & verax deprehensus esset, illum ad se acciuit, & postquam ad quæstiones omnes audiuit humiliter respondentem, copiosissima eum impertijt benedictione sua, autoritateque Pontificia clementer ei copiam fecit liberè prædicandi, circumquaque verbum Dei, dulcissimumque nomen IESV populis ostentandi, & palam gestandi. Atque ille post hæc mansit aliquandiu Romæ prædicans, & non mediocres in populo fructus producens. Æmuli verò eius, qui eum conati erant in discrimen capitis vocare, cum magno dedecore inde abierunt, & qui præcipuus inter illos erat, Dei iudicio subitanea & improuisa morte extinctus est.

Defertur apud Pontificem.

Examinantur scripta eius.

Pontifex pro eo fert sententiam.

Cap. 31.

Venit quandoque Bernardinus in oppidum quoddam, viditque hominem tabulas lusorias conficientem. Sciscitabatur igitur ex eo, calleret ne aliam artem, qua sibi vicium pararet? Illo negante, ait ad eum: Si vis facere quod dicturus sum, habebis vnde te sustentent. Ego verò, inquit ille, faciam equidem ac lubens. Tum Bernardinus circino expressit circulum, atque in eo nomen IESV pinxit, sole circumdatum: deinde ait ad virum: Tu fac similiter, fili, & habebis res vitæ degenda necessarias. Fecit ille, & Deo fauente, populus magno cepit studio complecti id genus nomina Iesu, plusque inde lucri accessit homini, quàm ex damnatis illis tabulis lusorijs.

Diligenter sanè Bernardinus animo suo affixerat salutarem illam doctrinam, quã Apostolus Timotheo discipulo suo proposuit, scribens in hæc verba: Prædica verbum: Insta opportunè, importunè: argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Intraque dedit operam, ut ipse quoque sic faceret. Pulchrè autem vita eius cum doctrina consentiebat, & è diuerso verba eius vitæ astipulabantur. Nemo vnquam vllum ex eo potuit capere offendiculum: neque aliter docebat ore, quàm ipse opere præstaret, Christi institutionibus conuenienter se gerens, de quo scriptum est: Cœpit Iesus facere & docere. Nouerat ille omni hominum generi & conditioni suos accommodare sermones, & dicere singulis quæ ipsorum salutis cõduceret. Optabat enim ille homo Dei iuuenes & senes, locupletes & inopes reuocare à peccatis, & ad veram salutis æternæ semitam perducere. Ea causa tam fuit celebre toto orbe nomen eius, ita ut nemo non cuperet audire eum, & obtemperare illi, eiusque consilium expetere. Amabant

Cap. 12. 2. Tim. 4. Efficacissimè docendi generus. Actor. 1.

Scopus concionũ eius.

bant cum omnes, & venerabantur, tollebantque supra sidera, tanta cum reuerentia sermones eius excipientes, ac si diuina essent oracula. Et ille quidem in vinea Domini strenuè laborans, studebat prodesse omnibus, tempusque suum cum multo lucro piè ac sanctè traducere. Inde fiebat, vt semper quippiam boni accideret, nunquam otio se dederet: sed vel componeret sermones, vel libros scriberet, quoties ei licebat, esse soli. Eam ob rem post absolutas nocturnas preces, quas Matutinas vocant, non solebat somnum capere, tamen si vltimum primus ante omnes ad illas preces accedebat. Post gallicinium cum Sancto Petro lugebat peccata hominum, & manè orto sole, cum Magdalenâ querebat resurgentem è sepulchro Saluatorem. Quotidiè vna hora sua vacabat deuotioni: atque interim nulli patebat ad eum accessus, nec regi, nec principi, nec vlli quantumuis potenti dynasta: sed cogebantur expectare omnes, donec satisfecisset deuotioni suæ. Inde sumebat corpori necessaria: ijs perceptis, omnium expectationi faciebat satis. Est hodieque Senis bibliotheca arctius custodita, in qua seruantur codices, quorum magnam partem Bernardinus intra duos aut tres annos sua conscripsit manu, vt accipi ab illis, qui eos viderit. Vnde potest animaduerti, quã diligens & sedulus ille fuerit.

Certa, hora
soli Deo, &
sibi vacat.

Cap. 33.
Egregia hu
militas eius

Vitia palã
seueriter ca
stigmat & ta
xat.

Cap. 34.

Nauta cu
iudam lin
humanitas.

Magno mi
raculo pedi
bus calcat
aquis.

Cap. 35.
Trium ciui
tatu recusat
Episcopatu

Humilitas, omnium virtutum decus & ornamentum, spiritalisque structura firmum fundamentum, lapisque angularis Deo nos coniungens, ad eò sibi Bernardinum deuinxerat, suoque seruitio subdiderat, vt de seipso prorsus nihil sentiret, sed planè se contemneret atque odio haberet. Mores eius, actus & verba omnino simplicia & humilia erant. Omnibus se gratia & virtutibus inferiorem existimabat. Non suauitate sapientia, sed semper petebat consilium etiam ab illis, qui eo inferiores erant. Nullum præ se ferebat suo incessu animi tumorem aut turgidum pectus. Non tollebat in sublimi oculos, non iactabat eruditionem & nobilitatem suam: sed ibat mature summissis capite, eaque simplicitate & comitate, ac si rudis & imperitus quispiam esset, vasque inane, parum gratia nihilque scientia continens. Et talis quidem habebatur ab ijs, qui eum non norant. Tam verò erat sermone potens & efficax, tam natura patiens, vt flagitia palam admodum seuerè reprehenderet: sed cum esset priuatum, neminem nisi blanditer & comiter obiurgare vellet. Etsi autè multa eius humanitas & humilitas omnibus perspecta erat, magis tamen innotuit eo illustri, quod iam referemus, miraculo.

Exierat quandoque vir sanctus cum fratre, vt Mantuæ concionaretur. Transmittenda autem ei erat aqua, vrbem illam attingens. Rogauit nauam quandam, vt causa Dei ipsum traduceret. Nauta mercedem à Deo expectandam negligens, naulum exegit, existimans illum latenter sub cucullo habere loculos nummis refertos, vt quidam solebant ex illis, quos Conuentuales vocant. Bernardinus ait, se Dei amore facultates suas omnes contempsisse, iterumque orat, vt pro Dei amore ipsum cum socio transuehat, eadem hora in vrbe illa concionem habiturum, recusat nauta, & dicit: Etiam si omittenda tibi concio sit, ego te in nauim meam non recipiam, nisi nauilo persoluto. Sentiens vir Dei non posse se hac via trajicere in vrbem, benè confidens Domino, qui humiles & timentes se custodit, qui imperat ventis & aquis, qui sedare nouit tempestates omnes, & super mare graditur, sic compellat socium suum: Frater mi, satis ne fides Domino? Responder ille: Planè pater. Et Bernardinus: Potes, inquit, imitari, quod me facere videris? Illo dicente, se posse: Bernardinus palliolum suum expandit super aquas, primusque ipse calcat illud, socius sequitur, atque ita ambo flexis genibus, oculis & manibus in cælum sublatis, diuinam iugiter implorantes opem, in alteram aquarum partem sine villo metu & cura incolumes euasere, cum nauis necdum medium esset emensa spacium. Cernentes id tum qui in nauis erant, tum qui stabant in littore, alta voce pariter implorabant Dei misericordiam, tam insigni miraculo obstupesciti. Postquam autem terram attigit Bernardinus, nulla visus est aspersus aqua, nec pallium madefactum fuit. Hoc ego miraculum didici a quodam sene presbytero, cui in iuuentute sua cum Bernardino magna intercesserat consuetudo & familiaritas, qui eum suis oculis ita, vt diximus, viderat aquas transmittentem.

Fama autem virtutum eius, magis magisque se in regiones omnes diffundente, tres celeberrimæ Italia ciuitates cum sibi Episcopum obnixè petierunt, Senæ, Ferraria, & Vrbinum, nõ mediocriter eo nomine instantes apud Eugenium eius nominis quartum Pontificem. Sed Christi seruus, qui temporaria omnia & ambitionem omnem eius amorem

amore respuebat, malens cum pauperibus penuriam perpeti, quam cum multa iucunditate & dignitate inter opulentos antistites & optimates efferri & honorari, ut posset maiori fide reddere Deo vota sua, & quæ illi debebat: apud Pontificem Eugenium quanta potuit maxima cura, humilitate, studio se excusauit, planè inidoneum se existimans & asserens, qui tot curis obnoxiam suscipere functionem: ostendens etiam multò Deo gratius esse toto orbe homines ad eum conuertere, quam intra vnus Episcopi diocesim prædicare: denique adiungens, se hac ratione frustratum iri lucris suis, & animas hominum salute sua. Instante autem Pontifice, & compellere eum volente, mitramque suis manibus in eius caput imponente, vir sanctus summa contentione rogauit eum, ne sineret hac occasione se impediri à concionandi munere, & multis Domino animabus lucrandis. Eius verbis valdè adificatus Pontifex, eum à se dimisit.

Interrogatus aliquandò fuit Franciscanus quidam egregiè doctus & celebris ecclesiastes, quid causæ esset, cur non eam sermones eius vim & energiam haberent in populo, quam Bernardini, quem ipse doctrina & eloquentia superaret? Respondit ille: Ego comparari possum carboni calido, sed non ignito, cui si alij carbones apponantur, ignem non concipiunt. At Bernardinus similis est carboni ardenti, diuino inflammatus spiritu: cui carboni si alij frigidi admoucantur, ignem ab illo colligent & incalcescent. Rogauit quandoque religiosus quidam Bernardinum, quo pacto vitam spiritualem ad felicem posset exitum perducere & promouere, semper maiora virtutum capiendo incrementa. Ei autem Bernardinus ilicò sic respondit, ut se coram illo pronum humi prosterneret: hoc ipso id significare volens, si vellet ad fastigium & perfectionem vitæ spiritualis pertingere, necessariò collocandum esse in terra solidum & firmum sanctæ humilitatis fundamentum. Eiusmodi sermonibus solabat ille vnicuique admodum benignè & placidè satisfacere pro cuiusque desiderio, Christi paruulos suauissimis pascens exhortationibus, ut solent matres nutrire infantes suos lacte vberum suorum.

Cap. 36.

Cuiusdam magni Theologi sententia de Bernardino

Ad culmen perfectionis vt pertingatur.

Frater quidam sciscitabatur ex eo, quâ ratione consequi posset, ut apud populum eius fructuosæ essent conciones, multasque Domino animas lucrificeret? Cui Bernardinus, Ante omnia, inquit, opera tua quæras regnum DEI & gloriam eius, cunctosque actus tuos ad eius referas laudem & honorem, in fraterna dilectione perseverans: priusque facias opere, quod populum docere vis. Ita fiet, ut spiritus sanctus doceat te intus omnem veritatem, quæ tibi & populo sit necessaria, detque tibi os & sermonem, cui non possint resistere aduersarij tui. Hoc salutare consilium vir sanctus in seipso expresserat, vti potest aduerti ex supra dictis, & post dicendis.

Cap. 37.

Quemadmodum autem spiritus sanctus dona sua spiritalia ei inuisibiliter infuderit, eique illapsus, ignito ardore suo linguam eius facundam & disertam reddiderit, miraculum subiectum luculenter demonstrabit. Volebat ille in quodam Ecclesiæ Concilio generali Græcos, qui ei intererant, veram salutis & veritatis viam docere: sed magno animi dolore cruciabatur, quòd illorum non calleret idioma. Secum autem cogitans admiranda DEI opera, & ut ille suis Apostolis contulerit, ut possent omnium gentium linguis loqui: obnixè rogabat eum, largiretur Græcis intelligentiam eorum, quæ dicturus esset ad illos. Mox feruenti spiritu multa in Deum fiducia fretus, ascendit suggestum, Græcèque concionatus est, de Catholica fide Græcos summo studio erudiens, ita ut mirarentur omnes, dicerentque eum non minùs probè nôsse Græcè, quam si in Græcia natus esset. Sed Deus mouebat linguam eius, & loquebatur per eum. Cùm enim à suggestu descendisset, & omnes laudarent eius Græcè dicendi facultatem & copiam: ille Deo soli honorem omnem tribuens, mansit expertus Græcæ linguæ, ut antea fuerat.

Cap. 38.

Agor. 2.

Concionatur Græcè ad Græcos, cum nesciret Græcè.

Omnes mundi huius opes planè pro nihilo putabat. Si ei testamento legata essent magnæ elemosinæ, quibus cœnobita sua extrueret, pecuniam eiusmodi nec aspicere, nec contrectare, nec conseruare volebat. Concionabatur aliquando Mediolani præsentem Ducem, in eiusque arrogantiam seuerè & fidenter admodum inuehebatur, quòd eius literæ ita acciperentur, ut propemodum diuinus quidam cultus eis impendi videretur. Hortabatur autem populum, ut mundum & eius inane gloriæ nihil penderet. Dux verò id sentiens, grauissimè in illum commoueri coepit, atque nisi ab eiusmodi sermonibus abstineret, se omni suppliciorum

Cap. 39.

Contemnit
minas.

genere excruciatum illum è medio sublaturum. At Bernardinus ea re mirificè exhilaratus, retulit ad populum quid Princeps ipsi minatus esset, orauitque ne ipsius defendendum susciperent, paratum se dicens ad perferendum pro veritate martyrium: rursumque palàm illum morem reprehendit. Ea sancti viri constantia fractus & perterritus Princeps, non ausus fuit vllas porrò minas ei intètare. Aderat tum illi Principi quidam non bonus consultor, qui diceret ei: Si vis Bernardinum corrumpere, mitte illi poculum nummis aureis plenum: quos si receperit, poteris dicere populo, docere Bernardinum amplectendam paupertatem, & opes contemnendas: sed illum tamen id non præstare, quippe qui multam à te pecuniam acceperit. Placuit summoperè id cõsiliium Principi. Itaque exploraturus, num opere faceret, quod verbo doceret Ber-

Tentatur e-
ius integri-
tas.

nardinus, misit ei poculum, in quo inerant aurei nummi, quos ducatos vocant, quingenti. Affertur à nuncijs Ducis pecunia illa Bernardino, aiunt ex deuotione eam mitti à Principe, vt vtatur ea ad res necessarias sibi comparandas, et prout libitum sibi fuerit. Bernardinus verò noluit eam recipere, iussitque dici Principi, se ea opus non habere. Refertur ergo pecunia ad principem, sed rursus versutus ille consultor in-
stigmat eum, vt denuò eam mittat Bernardino, mandetque, vt si ad priuatos eam accommodare nolit, conferat in fratrum suorum vsus, & ad monasterij structuras. Redeunt cum aureis nuncijs ad Bernardinum, explicant mandata Ducis.

Respuit ma-
gnà aureo-
rum sum-
mam.

Ille respuit planè. Aiunt illi: Quid ergo his faciemus, quando Princeps iussit ne ad ipsum illos reportemus? Tum Bernardinus: Si ita, inquit, se res habet, & mihi pecunia hac licet vti pro meo arbitrato, sequamini me præeuntem. Ducit ergo eos ad carceres Senenses, quibus tenebantur ære alieno pressi: rogat ex singulis quantum debeant, iubet tantundem illis numerari è pecunia Ducis. Id cum factum esset, omnes liberati sunt, demptis duobus, ad quos redimendos pecunia non sufficiebat. Tum il-

Redimit ea
captiuos.

li miseri cœpere lachrymas fundere, Bernardini amplecti genua, rogare ne ipsis desist. Flexus ea re vir pius, motusque misericordia non sine lachrymis ait ad illos: Quæ-

Vide eximi-
am eius cha-
ritatem.

so, charissimi, ne vos animi dolor occupet. En ego polliceor vobis me daturum operam, vt liberi hinc recedatis, quod si non possim, me locum vestrum subiturum. Id vbi plebs rescituit, plerique multa permoti misericordia, captiuos illos è custodia dimiserunt. Dux autem videns non redire pecuniam suam, ait ad aulicos suos: Frater iste dicit se pecuniam ducere pro nihilo, at re ipsa aliud testatur. Nuncijs autem cum reuertissent, vt Duci referrent quo pacto illi aurei à Bernardino expensi essent, omnem de Sancto viro malam suspicionem, odium & inuidiam prorsus à se reiecit, mundi que contemptorem & laudauit egregiè, & maiori deinde reuerentia profecutus est.

Cap. 40.
Admiranda
eius patien-
tia.

Quicquid molestiæ, incommodi, penuriæ sancto viro accidisset, tranquillo animo placidè ferebat, semper laudans Deum & illi gratias agens. Aduersa correptus valetudine adeò se patientem exhibuit, vt ægrè possent animaduerti, sanusne an ægrotus esset. Laborauit quandoque dysenteria ad annos quatuordecim, nec tamen idcirco desijt prædicare verbum Dei. Postea consulente Pontifice Eugenio, factus est Vicarius generalis fratrum de Observantia in locis Cisimontanis, instituentem eum reuerendissimo in Christo patre, fratrum Minorum Ministro generali, & Pontifice Eugenio suis literis confirmante. Atque ita primus ille declaratus est Vicarius generalis fratrum de Observantia, cuius ipse author fuerat. In gubernandis autem & visitandis fratribus & fororibus, eius curæ commissis, multa vtebatur prudètia, sicque se gerebat, vt laude non mediocri dignus haberetur, creuitque indies sub illius signis grex ille spiritualis. Nolim ego hic tacitus præterire facinus eximium, ab illo Aretij diuina prouidentia perpetratum. Extra mœnia vrbs eius fons antiquus fuit, iam olim

Fons demo-
nibus dica-
tus.

temporibus illis, quibus idololatria regnabat, impuris dæmonibus dicatus. Solebant eò ciues Aretini & alij circumquaq; vicini tanquam ad oraculum Apollinis confluere, respõsa petentes ad occultas quæstiones suas, & morborum suorum curationes. Id verò animaduertens Bernardinus, verus Christianæ religionis cultor & amator, aduersus hunc dæmonum cultum fortissimè sese erexit, & primò quidem concione ad populum habita & absoluta, magnoperè omnium confirmatis animis, hortatus est eos sequi se ad demoliendam impurissimorum dæmonum habitationem, prorsusque abolendam. Mox verò arrepta securi vel malleo, cum populo egressus est ad fontem: cumque ad sanum dæmonis peruenisset, primus ipse icibus cepit cõtundere, euertitque aram, & fontem lapidibus penitus obturauit. Eodem autè loco plebs insignem condidit adem in sanctissimæ Virginis Mariæ honorem, quæ illic quotidi-

Eum vir sā-
tus prorsus
destruit.

die magna edit miracula: rogantq; Bernardino, Eugenius Papa quottannis in Natiuitate eiusdem Virginis magnas illi condonationes siue indulgentias contulit.

Referam hoc loco aliud quiddam memorabile. Concionante aliquando Bernardino Mediolani, peracta concione venit ad eum quidam egregie strenuus miles, Christophorus nomine, qui Mediolanensi principi duodecim equis militarem nauabat operam: petijtq; ab eodem sancto viro, quid ipsius saluti existimaret conducibilis, vitamne sectari religiosam & monasticam, vel suo more fidum Principi exhibere ministerium. Ait autem ad eum Bernardinus: Præstat, mi Domine, longeque magis expedit salutem animæ tuæ, seruire summo regum regi, quàm mortali principi. Ijs verbis Christi spiritus compunxit illius nobilis viri pectus, idque adeo permouit, vt ad sancti viri pedes aduolutus, obnixè rogaret ab illo se recipi in Franciscanorum sodalitatem. Examinauit autem vir sanctus eius vitam, proposuitque ei, deinceps viuendum esse in paupertate, castitate & obedientia, in ieiunijs, in pœnitentia, multisque corpori incommodis & molestijs. Ad ea verò se promptissimum illo offerente, illud ex Euangelio attulit Bernardinus: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni sequere me. Id quoque vir nobilis se ait libentissimè facturum. Tum Bernardinus manus suas eius vertici imponens: Abi, inquit, & quod dicis, re ipsa confirma: Nam Dei gratia quandoque eris Christi deuotus & fidus miles atque minister. Cùm autem Bernardinus eum vestiret habitu monastico, ex contactu manuum eius, quas illius capiti imposuerat, tantum intus & foris sensit ardorem & deuotionem, ac si manus & brachia eius vsque ad cor igni liquefacta diffuerent, sicut ipse testatus est. Fuit verò idem vir nobilis etiam tum, cùm militiæ daret operam, moribus honestis & corpore castissimus: nunquam lusit aleam, nunquam per Deum aut sanctos eius temerè iurauit, quemadmodum ipse de se indicauit quibusdam familiaribus amicis suis, qui hæc scripto prodiderunt.

Quidam strenuus miles fuit Franciscanus.

Matth. 19.

Rarè probitatis exemplum in milite.

Signa admiranda & præclara miracula, à Bernardino quotidie patrata, eximia eius declarabant sanctitatem & concionum veritatem. Ex ijs quædam annotabo, omiſſis plurimis, ob nimiam vitandam prolixitatem. Fecit quandoque sermonem apud Reatinos, & populo ad eum audiendum concurrente, vir quidam, Ioannes Antonij dictus, filiam habens anniculam, in cuius corpore duo erant sæua vulnera, omnem chirurgorum operam eludentia: ex altero enim erumpebat flatus ex vberibus, & per alterum viscebantur intestina: eam ipsam filiolam post concionem attulit cum vxore sua ad cœnobium Franciscanorum, quod est in vrbe illa, vbi suum Bernardinus hospitium habebat: proidentesque ambo in genua, filiolam coram Bernardino deponunt, vulnera & miseriam eius illi ostendunt, orantes summoperè eius vt misereatur, & feruentibus precibus suis eam sanet. At vir sanctus dolens vicem infantulæ & afflictorum parentum eius, oculis sursum placidè erectis, cruce consignat infantulam, atque parentibus eius, vt benè fideant Deo: fore enim, vt Dominus ei propitius fiat. Quod etiam ita euenit, nã postridiè manè incolumis apparuit, solis vulnerum cicatricibus in corpore remanentibus. Itaque gratias illi egerunt Deo & sancto Bernardino.

Cap. 42.

Crucis signum non sanat puellam miseriam.

In ciuitate Pratenſi tota Quadragesima gratissimas ad populum habuit conciones, iamque ad Pascha aliò volebat proficisci, docturus verbum Dei. Ecce autem totius oppidi Pratenſis ciues frequentissimo numero veniunt ad eum præ singulari erga illum amore & deuotione, vt vltimam eius percipiant benedictionem: adeo verò cingunt illum vndique, vt extra vrbes portas non possent egredi. Ita ergo intra extimam & intimam portam cõcluso illo, bos quidam indomitus, tanta populi multitudine exterritus, profilit è stabulo, & ad portam contendens, multos pedibus & cornibus humi proſternit. In ijs autem adolescentem Nicolaum Laurentij tam ferociter inuasit & cornibus appetijt atque contudit, vt pro mortuo è terra sublatus sit. Repentè exiit clamor populi, adolescentem hunc à boue peremptum. Audiens id Bernardinus, multum ingemuit & ait: Quicquid boni in hac vrbe Deus effecit, tartareus dæmon hac hora corrumpere & destruere vult, motusque commiseratione accessit ad locum vir sanctus, vbi adolescentem ceu mortuus iacebat: sursumque versis luminibus, orauit Deum pro illo, crucis signum ei imprimens, dicensque ad turbam circumstantem: Deo benè fauente, sospes erit hic adolescens, tollite eum hinc. Nec secus euenit, atque ille prædixit. Nam cùm inde recessisset, adolescens surrexit incolumis.

Precibus & Crucis signum non restituit penè exanimem.

Quando primùm Romæ concionari cœpit Bernardinus, Andrea mulier mira de illo referri audiuit. Habuit autem nepotem, cuius ipsa erat auia. Quinquennis fuit is puer, admodum laborans morbo regio.

Cap. 44.

viri meritis, attulit ad eum puerum hunc, orans vt Deum pro illo deprecaretur, & san-
nitatem ei obtineret. Paucis ei respondit Bernardinus: Quod tu petis à me, id præstant
homines sancti & amici Dei, at nihilominus eas tu cum proximis huius pueri cogna-
tis, & confiteamini peccata vestra. Inde reuertaris ad me, & ego Dominū rogabo pro
puero. Postquam ergo confessi fuere peccata sua Andrea & cōsanguinei pueri, poste-
ro die redijt mulier cum puero ad Bernardinum in cœnobium Aræ celi, vbi hospes
degebat apud Minoritas. Tum verò primū obtulit Deo preces, Deinde Crucis signū in
puerum edidit, isq; quam primū virtute Dei & S. Bernardini meritis perfectè reua-
luit, nec vnquam postea recidit in morbum illum.

Item puerū
regio mor-
bo afflicta.

Cap. 45.

Miraculum

Cap. 46.

Signo Cru-
cis coerct
imbrem.

Cap. 47.

† nobilitatē

Stella illu-
stris visitur
supra caput
eius concio-
nantis.

Cap. 48.

Sigismun-
dus Impera-
tor quanti-
illum fece-
rit.

Spoletij foemina quadam fuit ex multa corporis ægrotatione contracta, ita vt nec
manu posset cibum in os inferre: atq; interdum tam immanes sentiebat corporis cru-
ciatus, vt furore aut infania correpta videretur. Ea ergo ad Bernardinum se contulit,
à quo signo Crucis munita, repentè conualuit, & per se à terra surrexit. Præbuit ea res
occasionem laudandi Deum Spoletinis vniuersis.

Aretij aliquando tota Quadragesima prædicante Bernardino, & populum docētē
de ijs, quæ ad illorum salutem æternam pertinerent, contigit vt quodam die sermonē
habere vellet in aede sanctissimæ matris Dei, quæ est extra vrbs portam, sed ob nimium
populi concursum cogere in cœmeterio sub dio concionari. Vbi cū in media iā ver-
saretur concione, largissimi è cælo lapsi imbres populum coegerunt sub tectum con-
fugere, illo solo in suggestu remanente. Hortabatur ergo plebem, vt vnà secum roga-
rēt Dominum, quò posset inchoatum absoluerē sermonem. Cumq; versūs cælum
Crucis signum expresisset, mox pluuia repressa est, redijtque plebs ad audiendum eū.
At postquam sermonem pertexuit, & populus in oppidum reuersus fuit, confestim
magna pluuie vis ruit è cælo, tanquam si vrnis aquæ cffunderentur. Aiebant tum ho-
mines, sancti viri meritis frenatos fuisse imbres, donec dicendi finem fecisset.

In ciuitate Aquila vicus est, qui S. Crucis dicitur, in eoque locus quidam S. Mariæ ap-
pellabatur. In eo concionem quandoque pijsimam habuit Bernardinus de illa sin-
gulari Virgine & Domina nostra coram Dynastis quibusdam & Principibus & Ducibus,
ingentique populi turba. Intererat huic concioni etiam Alphonfus Aragonensis
& Siciliae rex Thema huius sermonis sibi proposuerat vir sanctus in honorem ma-
tris Dei verba illa ex 12. capite Apocalypsis Ioannis Euangelistæ: Signum magnum ap-
paruit in cælo: mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stel-
larum duodecim. Quæ ille verba aptissimè accommodauit sensu spiritali ad sacratissimam
Virginem, multa eam prædicatione efferens, & duodecim stellas interpretans
totidem principales virtutes & charismata, quibus illa ornata fuit. Cumque primam
stellam exponeret eius virginem & immaculatam & puritatem, sole ardentissimo &
radiantissimo visa est supra caput Bernardini stella mirè elegans & luculenta, quæ et-
iam solis splendorem superaret. Ea conspecta, valdè territus est populus, nesciens quid
portenderet. Videbant enim illam suos radios in sancti viri faciem vibrare, adeò vt il-
le splendere videretur. Tandem non absq; magna plebis admiratione euanuit. Fuit au-
tem illa signum illud magnum, quod apparuit in cælo Christi Iesu mater Maria, inef-
fabili charitate resplendēs, indicare volens hunc sanctum Dei hominem, suumq; pe-
culiarem ministrum, totius religionis & spiritalis vitæ exemplar esse, & vas atq; spe-
culum virtutum omnium: qui paulò post in ea vrbe diem esset clausurus extremum,
& in æterna beatitudine sublimiter coronandus & exaltandus foret: quod quidem et-
iam sic euenit, vt post dicturi sumus.

Ea tempestate Sigismundus electus Romanorum Imperator, vt à Pontifice coro-
nam acciperet, Romam profectus est. Cumq; venisset Senas, vbi tum erat Bernardi-
nus, summo tenebatur desiderio eius videndi, & cum illo amicitiam contrahendi,
quippe de cuius sanctitate permulta accepisset. Itaq; quotidie inuisebat eum, aut eius
audiebat concionem, vel Missam, vel ad se illum euocabat. Quòd si diem vnum sine
illo fuisset, eum sibi perdidisse videbatur. Fuit autem idem rex à Senensibus honorifi-
centissimè acceptus, mansitq; illic ad nouem menses perpetuos, quòd necdum inter
Pontificem & ipsum omnia satis transacta essent. Sed præter alios magnos Principes
& Dynastas, etiam ipsi Senenses suos ad Pontificem legatos miserunt, summoq; studio
effecerunt apud illū, vt certū præstitueret diē, quo veller ipse Sigismundū electum ceu
legitimum Romanorū Imperatorē coronare. Atq; eo nuncio percepto, Sigismundus
Romā abiit, assumpto secū Bernardino, quo mirificè delectabatur. Cū autē ab Aquila
exiret cum Sigismundo Bernardinus, quidam tector vidit eum ex tecto per vicum e-
qui.

quitantem, altaq; voce clamitans & sanctum virum irridens. Quoniam, inquit, iter habet noster Pontifex? Vix autem ea prolocutus, magno flate vento, decidit a tecto in terram, non mediocriter quassato & laeso corpore. Ad se autem reuersus, agnouit culpam suam, iubensq; se apportari ad Bernardinum, rogauit eum vt Cruce se consignaret. Fecit id vir pius, & statim abiit incolumis tectorum ille.

Vltio in irrisorem sancti viri.

Postquam coronatus fuit Sigismundus Imperator, Bernardinus Senas rediit, multosq; composuit pios libros, Christianis omnibus vtilis & salutaris. Fuerat ille a puero in bonis operibus educatus, semperq; virtutum studiosus in finem vsq; permansit. Nunquam auertit pedem extra vias rectas, nec a primo tepuit proposito: porro si pra quam dici queat semper in id animum intendit, vt corporis & animae puritatem integram conseruaret. Itaque cum in vrbibus concionaretur, ferre non potuit, vt viri & foeminae inter se pariter considerent, ne qua libidini praeretur occasio, sed sedere cogebantur separatim, atque inter vtrosq; ingens suspendebatur tapetum, ne alij alios respicerent, sed ad sermonem animos attentiores adhiberent.

Vide zelum castitatis.

Concionabatur aliquando vir sanctus apud Senenses, sedebantque huic in modum seuuati viri ac mulieres, eum auscultantes: at tamen quidam lasciuus adolescens illo inuito stabat tali loco, qui esset foeminis oppositus, vt vel animo suas expleret libidines, Senfit id vir Dei, hortatusq; eum est, vt alliceret inter mares. At ille contempsit hoc, mansitque confidenter in loco suo. Eum contemptum optimae institutionis suae non ferens vir sanctus, ait palam ad eum: Ecce ego dico tibi, adolescens, qui isthic stas impudenter & audacter, auratis indutus vestibus, non parum vereri me mala morte te periturum. Idque sic accidit, quando postea ob sua flagitia & maleficia tanquam latro apud Anconam capite plexus est.

Predicit malam mortem lasciuo adolescenti.

Foemina quadam insanabili laborans morbo, pra magna erga S. Bernardinum deuotione cupiebat tangere vestes eius, sperans se earum contactu sanatum iri. Expectabat igitur cum clam loco quodam, quo erat transiturus: vidensque illum, mox se submisit ad pedes eius, volens tangere extremam oram cuculli eius. At vir Dei, qui nullam vnquam foeminam ad se propius accedere pateretur, nec cum vlla foemina, dempta confessione, solus colloqueretur, primò equidem turbatus fuit eius inopinato tactu, sed comperta eximia fidei eius deuotione, tulit moderatè: moxque illa mulier sic restituta est, ac si nunquam malè habuisset.

Cap. 51.

Insigne miraculum.

Apud Perusinos certis temporibus ludi quidam execrabiles quotannis ab armatis hominibus exercebantur. Communiebant se ciues, eo ludo inter se congressuri, armis loriceis, thoracibus ferreis, galeis, diuersisque alijs rebus, nec pauci in eiusmodi conflictu moriebantur, poenas daturi sempiternas. Vbi Perusiam venit S. Bernardinus, detestabatur hoc exitiale certamen, curauitq; omne genus armorum, quibus in illo vti consueuerant, prorsus conterendum atque conscindendum: & ex consensu publico constituit, magnis propositis poenis in immorigeros, ne deinceps in ea vrbe eiusmodi fantastica certamina fierent. In eadem vrbe alio tempore acerbissima inter ciues extitit discordia. Eam animaduertens Bernardinus, maximoperè hortabatur populum ad mutuam pacem, ita dicens: Dominus Deus videns dissensionem vestram, quam ille valde odit, me vt angelum suum misit ad vos, vt annunciem in terris pacem hominibus bonae voluntatis. Deinde quatuor ad illos habuit conciones, quibus ad animorum suauissimam consensionem eos incitabat, in vltima concione eiusmodi vtens verbis: Quotquot bona sunt praediti voluntate, & cum proximis suis pacificè degere cupiunt, ad latus dextrum se conferant: ceteri qui distis nolunt parere meis, ad sinistram transeant. Tum verò plebs omnis Deo volente ad dextram se recepit: vnus solus nobilis & prapotens adolescens cum famulis suis mansit in parte sinistra, acerbè multans aduersus virum Dei, & eius salutare admonitiones floccipendens. Eius animum malè obstinarum & peruicacem superbiam cernens Bernardinus, sic eum compellauit: En tu solus isthic stas, superba obstinatione tua contemnens id, quod ego verbis Dei populo consului. Iterum ergo Dei nomine hortor te, vt proximis tuis ex animo remittas, quicquid illi vel in te vel in familiam vnquam perperam commiserunt, recedasq; hinc in partem dexteram. Quod si mihi non obtemperaueris, certus esto non te viuam rediturum in domum tuam. Irrisit ille sancti viri vaticinium, delirare eum distitans, qui ei vellet adhibere fidem: nec voluit se accommodare distis eius. Ecce autem vt calcare coepit limen domus suae, nihil veritus diuinam vltionem, morbo eum inuadente repente extinctus fuit absq; Ecclesiae sacramentis, cum needum ingressus esset intro in aedes suas, vti ei Bernardinus antè praedixerat.

Cap. 52.

Perusia tollit abulum quendam.

Alteri adolescenti praedicit mortem subitanam, ni resipiscat.

Cum

Cap. 53.

Cum aliquando Romæ concionaretur vir sanctus, effectq; corporis admodum imbecilla valetudine, pia quædam matrona misit ei aromata vel confectiones, quibus peccatus suum corroboraret. Ille verò seuerus corporis sui castigator, qui illud affligere quam fouere eiusque commodis studere mallet, nuntio aromata afferenti dixit: Ego his rebus non indigeo: sed eas in vicum, & quæras hominem ex afflictissima, valetudine decumbentem, dicasque ei verbis meis: Frater Bernardinus mittit tibi hæc aromata ipsi missa, vt tu ijs in nomine IESV vtaris, teque confirmes. Mira res. simulatque gustauit ager ille aromata, è lecto sanus surrexit. Nimia prolixitate onerosus ero, si cuncta eius miracula singulatim enumerare velim, quæ tamen populo circumquaque sunt notissima, certisque testimonijs confirmata. Neque enim ille vnquam, donec in viuus erat, aut ab operibus bonis, aut à miraculis patrandis otiosus fuit.

Præclarum
miraculum

Cap. 54.

Postquam autem Deo visum fuit laboribus eius finem imponere, extremo anno vitæ illius hanc ei adspirauit cogitationem, vt inuiseret patriam suam, ciuesq; & sodales suos, eorumq; animos excitaret ad amandum Deum, & eius mandata seruanda. Venit ergo Massenam, vbi natus fuerat, sicut supra dictum est, & tota Quadragesima illic docens è suggestu verbum Dei, cum multo labore, nihil sibi parcens, populum caelesti manna satiauit, & sitim eius potu salutis expleuit, spiritalibusque eos consolationibus abundè refecit. Factum autem tunc ibi diuinitus est singulare quoddam miraculum, vt sempiterna apud illos Bernardini memoria conseruaretur. Cum enim aliquando prædicasset populo, repeteretque hospitium suum, Hispanus quidam lepra admodum horridus & deformis ei obuiam venit, visendi eius cupidus. Ciues autem molestè ferebant illum hominem ire per oppidi sui plateas: itaque bonis verbis extra urbem eum educebant. At ille postridiè clam rursus venit in urbem, rogauitque humiliter Bernardinum, vt calceos ipsi daret, quibus pedes tegeret, cogebatur enim præ inopia ire nudis pedibus, qui valdè intumuerant & morbidi erant. Motus misericordia erga miserum hominem vir sanctus, dedit ei calceos suos, à suis pedibus detractos, verum discipulum & legitimum filium sese hoc ipso declarans patris sui Francisci, qui se nudauit, vt pauperem militem vestiret: quod quidem etiam in alijs sæpè fecit similiter, cum sancto Martino libenter de sua paupertate impertiens alijs. Larga enim miseratio erga inopes & calamitosos homines ab infantia creuerat cum illo. Sed audi iam, quid leproso contigerit. Cum illis calceos suos induisset pedes, mox ab oppido egressus est, parumque progressus, sensit calceos plenos calculis vel silicibus, quibus faucij pedes eius attererentur. Soluens ergo illos à pedibus, expurgare voluit, & ecce videt eos plenos tanquam piscium squamis, pedesque suos vsque ad genua sanatos. Impensè igitur laudans Deum, iucundissimo animo ire perexit, calceis ad pedes alligatis rursusque paruo emenso viæ spatio, videbatur sibi calceos arena & lapillis refertos habere, ijsque pedes compungi. Denuò ergo exiit calceos, cernit squamas, vt antea, seque vsque ad renes curatum. Vberiori inde concepto gaudio, adiungit calceos pedibus, lætabundus & DEO gratias agens, sanctique Bernardini meritis se commendans, cœptum iter profequitur. O Deus sempiternæ & immortalis, quisnam possit satis esse tuis enumerandis beneficijs! Tertio cogitur vir ille post breuè itineris spatium detrahare sibi calceos, & excutere squamas. Tum verò sensit se integra sanitate potitum, atque inde incredibili lætitia affectus, redijt ad urbem, totoque pectore ingentes Bernardino gratias egit, quòd eius meritis à lepra repurgatus esset. Audiens hoc seruus Christi Bernardinus, DEO concedens honorem, eius inexhausta misericordia & bonitati gratias egit, præcepitque homini restituto, vt Deum in eius operibus laude & prædicatione efferret, nec cuiquam vnquam, dum ipse viueret, hoc miraculum indicaret.

Singularis
benignitas
eius in le-
prosum.Sanatur le-
prosus à pe-
dibus vsque
ad genua.Mox vsque
ad renes.Totus reua-
lescit.

Cap. 55.

Postea vir Dei reuersus est Senas, habuitque conciones seruentes, præsertim de iustitia & bona politia eius ciuitatis: & cum benè precatus esset eis in virtute Dei, eis valedixit, sciens se deinceps nunquam apud illos concionaturum. Postera luce cœpit proficisci ad regnum Neapolitanum: veniensque ad Reatinos, diuinis illos pauit sermonibus, ijsque itidem benè precatus, inde recessit, peruenitque ad aliam urbem, in qua postremò concionatus est manè sexta feria ante Christi Ascensionem. Ibi, inquam, mellitissimi eius sermones finem habuère. Dicebat enim ille, molestum cursum & graues labores suos iam consummatos esse: fatisque nôrat ex Sancti spiritus reuelatione, ocyus se à terra emigraturum. Abijt autem ex eo loco a seculo subiectus, & cum

Vltima con-
cio eius.

& cum ad quandam venisset plateam, vbi magna erat populi frequentia, audissimus quidam erat pro concione illos docendi, sed virium imbecillitas id non patiebatur. Postridie manè admodum, morbo plus plusq; ingrauescente, multa infantia petijt se Aquilam vehi. Non recusabant fratres, sed ob nimium ventris fluxum non potuit illo die Aquilam peruenire: mansit autem cum fratribus in pago S. Syluestri. Domini. co die, morbo semper incrementa capiente, Aquilam introductus est, & magna populi deuotione & gratulatione exceptus: perductusq; in S. Francisci coenobium, cellulā accepit Ioannis Capistrani, qui tū ob expediēda quadā negocia extra vrbē egressus fuerat, & in eius lecto repositus est. Illo autem iubente, euocati sunt ad virum Dei Medici peritissimi, quotquot haberi poterunt, qui omnes de vita eius desperantes, aiebāt filium mortis cum esse. Nulla enim ratione fluxum illum ventris coercere potuerūt. Sciens quoq; vir Dei mortem sibi imminere, pridie Ascensionis Domini cum multa preparatione & deuotione sacramentis Eucharistia & extrema Vnctionis se cōmuniuit. Morte aduentante, cum loqui non posset, quibus potuit signis indicauit fratrib. vt ipsum è lecto in terram deponerent, ab hac lachrymarum valle recessurum. Itaq; fratres à lecto in cellā pavementum asseribus stratum cum deposuerunt, vbi ille sursum erectis luminibus, spiritum suum in Dei manus commendauit, feliciterque è corpore excessit † vicefimo mensis Maij die, pridie Ascensionis Domini, anno Christi millesimo, quadringentesimo, quadragesimo quarto, cum in Vespertinis precibus fratres concinerent illam ad Magnificat Antiphonam: Pater manifestauit nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi: nunc autem pro eis rogo, non pro mundo: quia ego ad te vado, alleluia. Vixit in terris annis sex & sexaginta. Viginti duobus annis in seculo, reliquis in monastica professione degit: quadraginta multo labore Dei verbum praedicaui passim per regiones omnes, nullo vnquam radio retardatus. Ita ergo felix illa anima, quae semper magno arserat desiderio ex corporis huius vinculis emigrandi, & cum Christo aeternum regnandi, vita temporaria nexibus expedita est, atque ex mundi huius inopia ad illas caelestes opes, ex hac miseria ad infinitam beatitudinē, ab hac morte corporis ad illam semper duraturam euolauit vitam, O virum sanctum! cuius anima paradysum obtinet, laetantibus angelis, gratulantibus archangelis, sanctis omnibus iubilantibus, virginibus deniq; clamantibus: Mane nobiscum in sempiternum.

Spem vitae eius medici abijciunt.

Obdormit in Domino

† 22.

Morte eius non medio critere moriebant fratres, acerbè lugentes quòd se destitutos cernerent suauissima praesentia eius: nec minùs tamen se cōsolabantur, quòd tam sanctè obijisse eum cernerent. Preparabant autem res necessarias corpori eius sepeliendo, illud pro veteri more lauabant, alio eum cucullo induebant, vestem verò, qua solebat vti, mittebant ad monasterium de Capriola, quod est extra Senas, vbi eius libri & alia, quibus pro magna necessitate vti consueuerat, asseruabatur: vbi etiam eius est bibliotheca, cuius codices sua manu ipse conscripsit, vt est supra commemoratum. Quo loco multa fiunt quotidie miracula in ijs, qui illic eum visitant, eius implorant opem, & vestes attingunt. Apparatur à fratribus arca, in qua conderet corpus eius, illudq; Senas vherent. Quod vbi à non paucis animaduersum est, in vrbe proclamauerunt, sanctum virum Bernardinum suum diem obijisse. Moxq; in monasterium accurrerunt sine numero viri, foeminae, pueri, vt sacrū eius corpus viderent & oscularentur. Magi stratus verò vrbis Aquilae corpus illud è fratrum manibus quamprimum abstulerunt, extractumq; ex arca, in qua iam repositum fuerat, vt Senas asportaretur, egregiè exornauerunt, & quibusdam fidei ciuibus custodiendum tradiderunt, vt postero die coram omni populo illud in templo spectandum proponerent: miseruntque ad vrbis Episcopum, rogantes eum, vt cum toto Clero suo velit interesse sancti viri exequijs. Adduxerunt inde ipso Ascensionis Dominicae die corpus eius in Ecclesiam sanè quàm honorificè, vbi plebs omnis collecta erat ad illud conspiciendum & deosculandum. Tot autem edebantur illic stupenda miracula per merita & preces eius, vt de eius gloria nemo dubitare ausus esset: praepotentis Dei benignitate mirificis operibus suis satis declarante, animam serui sui admodum sublimiter apud se in caelis exaltatam.

Cap. 56.

Miracula ex contactu vestiu eius.

Aquilini non ferunt corpus eius sibi auferri.

Eadem hora, qua corpus eius in aede sacra repositum fuit, priusquam Clerus ad eius exequias adueniret, puer nouem annorum, Paschalis nomen, filius Pauli Matthaei, celerimè eò properauit, flexisq; humiliter ad extremas illius partes genibus, sic precatus est: Credo firmiter, sancte pater Bernardine, te cum sanctis à Deo exaltatum. Ego miser me ipsum commendo tibi omni qua possum deuotione, orans sum misè, vt per merita tua mihi in anima & corpore opituleris. Solebat is puer cum cereis sedere praeforibus templi, miserè contractus & claudus. Postquam autem has suas compleuit precos,

Cap. 57.

cos,

Puer contra
ctus fit sa-
nus.

Item vir
quidam.

Effectus iste
satis decla-
rat eius san-
ctitatem.

Cap. 58.

Surdoreddi-
tur auditus
& vires.

Obserua re
miram.

Cap. 59.

Seditio hor-
renda Aqi-
lae.

Stupendo
sane mira-
culo feda-
tur rumul-
tus.

ces, confestim prater omnem expectationem, vtroque pede sanctus ingressus est. Id ve-
ro conspicatus Antonius Bagnensis, cuius Aquilinus, a primo ortu contractus & claudus
in corpus exanime incubuit, videbatur que ei contractus crus ipsius ad modum exten-
di: mox rectus incesit pedibus suis, nihil profus claudicans, populum inuitans ad bea-
ti Bernardini venerationem. Vbi autem horum miraculorum fama in vicinas vrbes
diuulgata est, grandi numero aduolârunt Aquilam iuvenes & senes, mares ac foemi-
nae, pra multo gaudio lachrymantes & dicentes: Adsis nobis S. Bernardine, & in o-
mni necessitate tuere nos. Tanta autem fuit aduentantium frequentia, sese compri-
mentium, & perstrepentium atque clamantium, vt Episcopus cum clero suo agrè pos-
set diuina officia peragere. Id vero cernens oppidi magistratus, de communi senten-
tia statuit, vt sacrum corpus extra adem Franciscanorum, quae angusta erat, per ciui-
tatem & forum ad S. Maximini primarium templum efferretur. Sequebatur funus in-
gens hominum turba, quibus plena erat vrbs illa insignis, quae vna est ex precipuis eius
regionis ciuitatibus. Accendebantur faces & cerei circum corpus, cum pro se quisque
certatim vellent cohonestare funus: omnesque eius terrae homines gratias agebant
Deo pro eius ineffabili gratia, & singulari ipsis dato patrono. Continebat Clerus, lamē
tabatur populus pra gaudio, inter omnes coibat pax & consensus, qui tamen antē in-
ter se acerbissime dissenferant, ita vt septem ex primarijs eius oppidi viris trucidati es-
sent. Eam discordiam ab animis hominum aboleuit haec incredibilis exultatio, & per
beati Bernardini merita instaurata est inter illos amicitia & mutua beneuolentia, ita
vt gratias agerent Deo, qui desolatae ipsorum ciuitati tam fidum contulisset sequestrū
& intercessorem.

Reportatum inde corpus eius est ad S. Francisci Ecclesiam, nec tamen terra illud
condere voluerunt, sed deposuerunt in sacello ferreis cancellis munito, adhibitis ex-
cubitoribus, qui nocte ac die illud custodirent, donec arca ferrea, duodecim instruda
feris pararetur, atque in eam illud imponeretur. Aduentabant autem diuersi omnis
generis afflicti morbis ex locis diuersis, vt sacro propinquantes corpori, beati viri me-
ritis reualescerent: id quod multis praestitum fuit. Contigit illo die inter alios agros
fratrem Benedictum a Marfite Minoritam adesse, membrorum officio destitutum, de-
extra aure surdum & ingentes sonos ac strepitus tanquam molerrinae aut malleorum
incudem tundentium illic sentientem. Is arripuit pannū, quo exanime beati viri cor-
pus post lotionem detersum fuerat, illoque se inuoluens, postquam diligenter confessus
erat peccata sua, humiliter flexit genua ad pedes sancti viri, orans sibi sanitatem resti-
tui. Redijt ilico auditus, sensusque & vires instauratae sunt. Per illos dies quotidie cre-
bro pulsabantur campanae ciuitatis, populus supra quam dici queat laetabatur, cerei &
faculae ardebant nocte ac die in aede S. Francisci, vbi caeleste illud seruabatur pignus,
vrbs tota exultabat. Homines mechanici cessabant ab operibus, agricolae non colebant
agros, sed omnes pariter festos celebrabant dies. Atque cum in modum mansit sacrum
corpus inhumatum ad dies sex & viginti, nō solum nihil male olens, sed suauissimos
etiam spirans odores coram omni populo.

Interim autem, dum sic in arca lignea iaceret corpus non sepultum, magna exitit
dissentio inter scabinos & senatores atque plebem vrbs illius. Vulgus enim in magi-
stratum seditione excitata, alios post alios ad quaestionem vi abripuit. Infaniebat pra
malitia furens populus aduersus magistratum, nec vllam admittebat rationem: sed la-
ta sententia, rectores suos & nobiles dominos, perinde ac tetros nebulones & cruen-
tos latrones quam primū iussit capite truncari. Non potuit magistratus aduersus
plebem se tueri, nec purgare se apud illos, qui nulla ratione ducerentur. Itaque ceu fu-
res ē carcere producuntur proceres, & ad caedis locum perducuntur: obligantur corū
oculi, flectunt genua, anxie sustinentes carnificis ictum. Illo suum praeparante ense,
auditur pueri vox, in aere terribiliter clamantis: Cessate ab effundendo innoxio san-
guine, sed ocyus ite ad Franciscanorum templum, affatim illic reperturi, quod rā per-
nitiosē experitis. Stupent omnes ad hanc vocem, carnifex iubente plebe retrahit ma-
num suam, proceres eleuat, diligenter eos custodit, ne quā elabantur. Territus popu-
lus ob flagitiosum animi sui propositum, rapido cursu contendit ad aedē S. Francisci,
& ecce vident omnes ē naribus exanimati corporis sancti Bernardini tanta copia ma-
nare sanguinem, ac si ē duobus fontibus largissima aqua proflueret: arca corpus conti-
nens tam erat plena sanguine, vt corpus ipsum in illo nataret, sanguisque redundans
operimentum arcae eleuaret, vestes quibus corpus indutum erat, cruenta essent, san-
guisque magis ac magis circuncircā diffunderet, donec populus cum ingenti humilita-
te &

te & deuotione veniam & misericordiam peteret ob id immane facinus. Ex eo autē sanguine multi collegerunt in pocula vel vitra, coq; diuersi morbi admirabiliter curati sunt.

Postea verò per omnē Italiam & Galliam rogatā de sancti viri decessu & quotidiana miraculis fama volitante, omnes eum non alio quā sancti cum Deo manentis loco habuere: atq; in vrbibus, in quibus antea concionatus fuerat, honorifice in primis eius celebratae sunt exequiae coram omni populo & magistratu, ita vt potius videretur festus agi dies, quā iusta funeri perfolui. Plebs omnis multa in eum deuotione incendebatur: qui in longinquis erant regionibus, sacrum corpus illius se visuros vouebant.

Cap. 60.

F. Iohannes Capistranus, socius viri Dei, & Vicarius generalis fratrum de Observantia, doctor Iuris, concionator feruidus, cum in Sicilia esset de Pontificis voluntate ob quaedam conficienda negotia, vt cognouit patrem suum S. Bernardinum in calos abiisse, celeriter Aquilam rediit, vt eum curaret eleuandum & in sanctorum catalogo adscribendum. Postquam eò venit, socij eius viderunt micantem stellam illam media die, quae iam antea visa fuerat, cum illic concionē haberet de sacratissima Virgine Bernardinus. Mirabantur omnes, & alij alijs eam demonstrabant. Vacabat tum lectioni in cella sua Capistranus, concioni se praeparans, videns autem admirabundos fratres, sciscitabatur quid rei isthuc esset? Dicebant illi, se stellam videre luculenter radiantem, quae olim supra caput Bernardini splendisser: simulque ostendebant eam illi. Vnde mirè exhilaratus, laudabat Deum & sanctissimam matrem eius, spe bona fretus prosperè cessuros labores, quos susceperat pro obtinenda Bernardini in sanctos relatione, quibus tum non mediocriter occupatus erat. Postridiè iturus Romam ad Eugenium Pontificem cum socijs suis, itineris ducem habuit stellam illam, quae praecedebat ei semper magna itineris parte. Porro miracula, quae quotidie fiebant, testibus confirmata, in libros & instrumenta referebantur, & à multis Cardinalibus examinata, tandem à Pontifice & tota Ecclesia approbabantur. Per molestem autem & lectorem & mihi fuerit, si vel partem eorum describere velim: impossibile verò ea omnia memoria retinere. At tamen pro maiori erga hunc sanctum virum excitanda deuotione, tria aut quatuor ex praecipuis annotabo.

Cap. 61.

Videtur stella media die.

Miracula eius approbantur.

Apud Aquilam cuius fuit, filium habens menses natum octodecim. Mater eius Butirella quandoque inuisere voluit Mariam Burgensem vicinam suam. Currebat autē post eam puer iste. Illa in domum ingressa, puer mansit ad fores, vbi stabat vas aqua plenum, ad duos vel tres cubitos profundè depositum in terra. Incumbente autē puero ad ostium, verso ostio, cadebat puer in vas illud, neque videns aliquem, nec vllum edens clamorem: atque ita ab aqua praefocatus, mansit illic capite depressio, pedibus sursum versis ad dimidiam horam, priusquam quisquam id persentiret. Loquebatur interim diu mater eius cum vicina sua, existimans filiolum suum cum alijs pueris ludere in platea. Domum reditura inelamabat puerum, sed non veniebat, nec quisquam nouerat vbinam esset. Perquirebat in angulis & vicis, num quis vidisset ipsius filium. Quarebat cum illa pariter etiam Maria, de qua diximus: cumque praeteriret vas illud, vidit pannum in aqua eminentem: eum extrahere volens, cernit pedes pueri extra aquam extantes. Eo spectaculo mirè perterrefacta, matrem eius accersit, dicitque ei: En filiolus tuus hic extinctus iacet in vase. Repentè igitur extrahunt paruulū, sed is iam planè ater & exanimis erat, ab aqua tumefactus, nihil vitae praese ferens. Ea re dolore incredibili confecta mater, miserandum in modum eiulat, vellens pilos suos, & genas lacerans vnguibus haud secus, quā si faciem discerpere velin. Accurrunt ad eam vicinae aliae, & multum dolent vicem eius. Aderat tum etiam inter alios Dominicus Vasanus, tertium sancti Francisci institutum vel regulam professus. Is diuino instinctu permotus, hortatur populum, vt in honorem Dei & S. Bernardini pariter dicant precationem Saluatoris: posse, inquiens, Deum sancti Bernardini precibus flexum, puero vitam restituere. Et prece completa, puer coepit oscitari, manabat à corpore eius aqua per oris, nasi & alios meatus, surrexitque benè sanus & incolumis.

Cap. 62.

Reditat vitam extinctus puer.

Basileae cuius quidam Iohannes cum vxore sua Margareta proficiscebatur Aquilā, simulque illic commorabantur in S. Ludouici domo hospitali. Mulier puero grauida, laborare coepit adeo, vt è vita abitura timeretur. Obstetrix sedulam illi nauabat operam, & primò quidem videbantur pedes infantis, sed quantumcunque sudaretur, reliquae partes non sequebantur. Prodiit tandem puer vsque ad collum mortuus, sed caput praefocatum haebebat, nec potuit vlla ratione ei subueniri. Obstetrix cum alijs

Cap. 63.

foeminis inuocabat sanctum Bernardinum, ut matrem vitam conseruaret, & à partu absolueret. Mox foemina prolem enixa est coram omnibus illis mulieribus, sed nulla in ea vita cernebatur. Rursus pia obstetrix, diuinæ fidens potentia, sciens non abbreviatam manum eius, reliquas foeminas horrabatur, ut toto secore rogarent sanctum Bernardinum, ut infans mortuus reuiuisceret, & baptismi gratiam posset accipisci. Faciebant id omnes, cum gemitibus & lachrymis sancti Bernardini opem implorantes. Item infans mortuus. Inde calefcens puer, cepit sese commouere. Mox aqua obstetrix accipiens, baptizauit eum in nomine patris & filij & spiritus sancti. Tum verò magis etiam ille cepit recumperare spiritum, & oculos aperire. Latrabatur mater, & foemina ei congratulantes dicebant: Reuera filius tuus uiuit. Et mansit ille uiuus, quotidiana capiens vitæ incrementa.

Cap. 64. Sape opitulatus est Bernardinus in partu laborantibus, illum tum inuocantibus, aut quippiam ex eius reliquijs apud se habentibus. Cum adhuc nobiscum in terris degeret, quatuor uita functos ad vitam reuocauit. Puer annorum decem, Carinus nomine, Aquila natus, triticum ferebat ad molam aquariam, ut moleretur. Abiturus inde, de improviso calcauit pede molendini rotam, cum ea circumageretur, ceciditque in foueam. In ipso casu inuocans S. Bernardinum: Subueni mihi, inquit, S. Bernardine. Extra. Utus inde est ex aquis, quæ erant sub rota, ad motusque igni ut caleficeret, surrexit, & in colunna domum abiit, gratias agens Deo, & S. Bernardino.

Cap. 65. Dominus Nicolaus Galiardinus filium habuit Benedictum, annos natum quindecim, valde à peste, febre, & alijs exitalibus morbis afflictum, ita ut Medici omnem ei ueniendi spem præciderent. Allatum est ad eum de panno, quo opertum fuerat S. Bernardini corpus. Eo panno ad corpus suum appposito, fricabat malè affecta membra: statim. Mira vis panni, quo te. tum fuit corpus eius. que in lecto se erigens, Gratias, inquit, Deo & S. Bernardino: liberatus sum à morbis omnibus, & totus rectè valeo. Imposuerunt deinde pannum illum capiti eius, moxque arctiori eum complectente somno, obdormiuit, cum iam multo tempore nullam potuisset quiete potiri. Medici eò manè aduenientes, ut lotium inspicerent, sanum conspiciunt, quem pridem penè mortuum reliquerant. Ita ille adolescens Dei ope & S. Bernardini meritis integra salute potitus est.

Cap. 66. Puella quadam Spoletina, cui nomē erat Polonica, in pectore habebat vulnus immedicabile, unde totum corpus multo dolore afficiebatur. Adhibebatur quidem à chirurgis curandi studiū non absque gratiæ eius cruciatu, sed nihil effici potuit; immò verò peius habere visa est, ut iam non longè à morte abesset. Manè autē dixit ad eam mater eius: Filia charissima, commendes te S. Bernardino. Fecit hoc illa toto animo, ita dicens: O sancte Dei Bernardine, libera me ab hac infirmitate mea. At ille misericors miserorum & oppressorum omnium consolator non ei suam negauit opem. Cū enim nocte media vigilaret illa, apparuit ei S. Bernardinus, visusque illi est crucem exprimere in vulnus ipsius, tenens eam per humeros. Deinde euauit. Mox illa admodum territa & stupefacta, matrem suam accersuit, aitque ei: Non sentis, mea mater, miram odoris fragrantiam? nō vidisti fratrem illum, qui stetit ad humeros meos? Mater verò putans illam somniasse, dixit ei: Dormi, filia, dormi. At illa non somniabat, sed alta & latibunda voce clamabat: Laus Deo & S. Bernardino: ecce enim sana effecta sum.

Cap. 67. Fuit Senis in S. Hieronymi monasterio soror quadam de tertia regula, quæ in puteum decidit, altum cubitos quadraginta: atque interdum capite, nonnunquam pedibus eminebat extra aquam. Inter cadendum, memor illustrium miraculorum eius, S. Bernardinum inuocabat. Venientibus autem quibusdam ad hauriendam aquam, apprehendit funem, & sic sursum attracta est nihil læsa, adeoque & corpore & vestibus sicca, ac si aquas non attingisset, nec quicquam aqua euomuit ex ore suo.

Cap. 68. Ioannes Antonius Tornanus quodam vespere in gutture & sinistra scapula mortiferis fuit affectus vulneribus, ita ut nulla eius vitæ spes relicta videretur, nec vlla pharmaca vel cataplasmata quicquam ei conferrent. Sed ubi humanum non suppetit auxilium, non solet deesse diuinum. Miser iste tam immaniter vulneratus, ut agere spiritum trahebat, præ doloribus nocte mortem impendentem expectans, visus est sibi sentire quendam manu ipsum in latere percutientem, dicentemque: Non audiuisti miser, quam præclara & stupenda Deus perpetret miracula per S. Bernardini merita? Cur ergo eius non imploras opem? ille hæc verba diligenter auscultans, sibi ipsi animum addidit, commendauitque se S. Bernardino, orans feruenter sibi salutem restitui. O mirabilem Deum in sanctis suis! Audiuit pium hominis desiderium & bonæ voluntatis propositum. Dixit enim æger: Si sanus surrexero, sancte Bernardine, visam corpus tuum & ceream imagi-

Nuncupatis
voti S. Bernar-
dino re-
ualescit.

imaginem offeram. Vix ea dixerat, cū ecce sentit cieri corporis fluxum quendam tetti & concretū sanguinis, qui ab inflicto manārat vulnere, sanitatem eius impediens. Attulit ille fluxus cordi eius leuamentum quoddam & robur, cœpitque habere melius. Perstitit ergo in implorando S. Bernardino, promisitque se profecturum ad sepulchrum eius in vestibus lineis. Tum verò etiam plus noxij humoris à corpore diffluxit, surrexit. que homo confestim sanus, exiguis in corpore relictis vulneris cicatricibus. Abijt ergo ocyus in lineis vestimentis ad sepulchrum beati viri, obtulitque illic effigiem viri è cera confectam, narrauitque populo omni miraculum, quod in se expertus fuerat, laudibus efferens Deum, & S. Bernardinum.

Iacobus quidam surdus & mutus à primis vitæ initijs, postquàm peregrè venit ad monumentum S. Bernardini, ilicò & audire & loqui potuit: quod quidem etiam multis alijs surdis & mutis præstitum fuit. Cap. 69.

Præclara & magnanima Senarum vrbs, quotidie percipiens miracula stupenda eius & patroni sui Bernardini, vt grata esset Deo pro gratia & beneficijs eius, coactò procerum & plebis grandi sapientique concilio, de veritate illorum miraculorum cœpit inquirere, misso Aquilam ciue honestissimo, qui accuratè exploraret, num sic se haberent omnia, vt fama vulgaretur. Qui vir nobilis & Senensium Orator Aquilā veniens, comperit miracula omnia probè in scripta relata: & ipse quoque suis oculis multa edi conspexit, eaque annotauit. Cumque de omnibus certas literas, notariorum manu & sigillis munitas accepisset, Senas redijt. Senenses latissimis animis miracula illa cognoscentes, insignem legationem ad Pontificem Eugenium Roman miserrunt, qui ei miracula referrent, & de Bernardino sanctorum catalogo inferèdo admonerent. Idem vrgebāt Aquilini, itemque rex Sicilia & Aragonensis Alphonfus, sancto viro admodum addictus & deuotus. Eugenius Pontifex licet crebrò rogatus, at studiofior veritatis propalandè, quàm regibus, principibus & populo placendi, diu multumque de hac re deliberauit cum suis. Et iam quidem recitatis coram illo & alijs amplius centum miraculis, certorum hominum testimonio confirmatis, totus propensus erat cum omnibus Cardinalibus, ad præstandum id, quod petebatur, sed morte illius è medio auferente, res ad exitum perducere non potuit. Succesit autem Eugenio Nicolaus V. qui post accuratas easque crebras consultationes, cū in dies plura referrentur miracula, tandem anno salutis millesimo, quadringentesimo, quinquagesimo, sacro Pentecostes die in sancti Petri æde Romæ Bernardinum coram frequentissima plebe in sanctis Confessoribus numerandum pronunciauit, anno sexto vel septimo ab obitu illius. Ea res omnes Italiae vrbes & pagos incredibili latitia affectit, ita vt nullus, quamlibet exiguus, tota Italia pagus esset, vbi non præ spiritali exultatione processio fieret, & eius festus dies celeberrimè coleretur. Aquilini verò in honorem eius, tanquam patroni sui, insigne templum vnà cum monasterio condiderunt, atque à Sixto IIII. Pontifice impetrarunt, vt ex æde sancti Francisci corpus eius in nouum hoc templum transferre ipsis liceret. Idque factum est, Pontifice annuente, anno Christi millesimo, quadringentesimo, septuagesimo septimo, die decimo septimo mensis Maij, multis fratribus Franciscanis præsentibus, impensè latante & Clero & populo. Illic hodieque asseruatur sacrum corpus illud, honorificè eleuatum & diligenter communitum. Primò enim impositum est capsæ crySTALLINÆ, quæ paucissimis ostenditur. Ea verò capsæ inclusa est arcæ argenteæ, miro artificio & sumptu fabricatæ & ornatae. Hanc autem vndique munitheca ferrea, firmiter obserata, quemadmodum mihi retulerunt, qui suis oculis hæc intuiti sunt.

Laus & honor sit præpotenti Deo in secula seculorum, Amen.